

ORTNAMNEN I VÄRMLANDS LÄN

PÅ OFFENTLIGT UPPDRAG UTGIVNA

AV

KUNGL. ORTNAMNSKOMMITTÉN

DEL VII

KARLSTADS HÄRAD

UPPSALA 1922

APPELBERGS BOKTRYCKERIAKTIEBOLAG

VII. KARLSTADS HÄRAD

INNEHÅLL.

Territoriella namn:	Sid.
Grava	2
Hammarö :	11
Karlstad (socken).	17
Karlstad (stad)	22
Naturnamn.	24

A. Territoriella namn.

Karlstads härad.

Räknas i ä. tid till *Kils hd* (se detta). Kallas senare *Kils hd el. Karlstads tingslag*. Heter sedan ²⁰/₁₀ 1883 *Karlstads hd*. Motsvarar troligen det under medeltiden nämnda *Eluahärad*, vilket enl. vglr hade tre kyrkor (dock tillägges: "ytterligare två kyrkor vid namn *Vlþær öö*", d. v. s. N. och Ö. Ulleruds sn, Kils hd). F. leden i detta namn är fsv. gen. av *älv*, syftande på Klarälven. År 1426 hölls Kils härads-ting i Ångebäck i Grava sn, som också 1457 säges höra till Kils hd. Se vidare *Stu*³, s. 189 f.

Namnformer före 1540: *Eluahärad* m. 1300t. vglr.

Jordeboksformer: (före 1700 *Kils hd*) *Kyhlz H.* el. *Carlstadz Tingslag* 1700, *Carls[t]jads Tingelag* 1784, *C. Tingslag* 1825 1877, *Karlstads h.* 1883 jb.

Grava

gräva, gräva, grävsoķen Gravsocken

Socken, som nämnes (1359) 1390 utgör eget pastorat. Sedan år 1908 bildar norra delen av socknen *Forshaga* kapellförsamling (bestående av Berg, Forshaga, Forsnor, Forsnäs, Gråssbol, Gråssbolstorp, Hedås, Löved, Skived, Skivetorp, Sundstad och Öjenäs). Var vid reformationstiden annex till Tingvalla (se Karlstad). Namnet är givet efter gårdarna *Grava* (se dessa).

Namnformer före 1540: (i) Grawu 1359 dipl, Grafw s. 1390 dipl, Grauo soghn 1436 dipl, Graw songh 1457 dipl, Grawa sogn 1459 dipl, Graffwe Soghn 1485 Fw 887, Graffwa sokn 1486 dipl, Graffua sogn C4, (par.) Graffwa 1502 (?) Vjb.

Jordeboksformer fr. o. m. 1540: Grafue S. 1540, Graffua S. 1542-1621, Grafva S. 1877.

× 1 Almar *älmar* 1 kr. — Almary 1287 dipl, (in) Almarum 1354 dipl. — Almer 1540 1633, Almaren(n) 1542-1590, Allmerwdh 1568, Almære 1600, Almar 1660 1877 jb. — Almar 1540 Skjb 175, Almerudh 1640 Gs 53, Almerud 1700t. gkg 1740t. 1796 lh. ∞ Å. jbr kyrkoh. 1 mtl (präste). Kyrkoherdeboställe. Namnet, som torde återfinnas i flera andra sv. ortn., t. ex. *Almaröd* i Skivarps sn, Skåne (*Almare*, in *Almaræ* 1361) och *Almesåkra* sn, Småland (*Almarsakar* omkr. 1300, *Almarsakra* 1337), är antagligen en urspr. sammansättning av *all* och sv. dial. *mar* 'stenbunden mark', här väl i bet. 'skogsmark' (jfr *Sveämar* i vglrv, nu *Sveamo* i Vartofta hd, Vgth.). Namnets bet. torde vara 'allmänningssskog' (jfr fsv. *almark* 'allmänningssskog').

1 Berg *bærj* $\frac{1}{8}$ sk. — Bergh 1657, Berg 1877 jb. ∞ Första g. jb 1657, skatteh. $\frac{1}{8}$ mtl. Hör till Forshaga kapell. Gården ligger vid bergshöjder.

× 1 Bjällerud *bjælræ* $\frac{1}{4}$ sk. — Bellerudt 1600, Biellerudh 1610, Bjellerud 1825 1877 jb. — Bellerud 1600 sl. ∞ Första g. jb 1600, klosterlyb., därefter överfört till hmn ($\frac{1}{4}$ mtl). F. leden synes innehålla ett fsv. mansn. *Biülle* (jfr no. *Bellerud*, ä. *Biellerud*, NG IV: 2, s. 57). Om -rud 'röjning' se inl.

1 Blekene *brækene* $\frac{1}{8}$ sk. — Blekenng 1584, Bleckenng 1585, Bläckänng 1590, Blekengh 1610, Blekenne 1621 1680, Blekin 1633, Blekene 1660 1877 jb. — Blekin 1590 tl, Bleken 1610 sl, Bleekan 1663 Gs 261. ∞ Första g. jb 1584 (1581), kyrkonyb., torp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{8}$ mtl). Motsvarar möjligen "Bergh", kyrkonyb., i jb 1583 (med ant.: upptogs 1581). Namnet motsvarar det fno. *Blæikini* (av -vini), sammansatt av *blæikr* 'ljus' och -vini 'betesmark', men torde då gården är jämförelsevis sent tillkommen vara bildat efter det närbelägna *Lökene* i Kils hd, i vilket fall det älst uppträdande *Blekäng* kan vara det urspr. namnet.

1 Bofasterud *böfastora* $\frac{1}{3}$ sk. — Bofuerudt 1600, Bofverud o. d. 1610-1877, Bofasterud 1914 jb. — Bofuerud 1600 sl, Bofasterud 1760t. 1848 lh 1802 kb kb ml bek GS. ∞ Första g. jb 1600 (1595), kloster-nyb., sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{3}$ mtl). F. leden är urspr. det fsv. mansn. *Bove* (som är dels biform till *Bo*, dels kortnamn till *Bovast*, *Bofast*). Hos äldre personer förekommer ännu formen *Bogerud* (*bögara*), där *v* blivit *g* ss. i *mogen* av *mo(w)en* o. d. Sedermera har detta i de flesta handlingar och nutida tal, väl för att undvika likheten med ordet *bov*, ersatts av *Bofaste*-, som därest *Bove* här är kortform av *Bofast* kanske alljämt fortlevat vid sidan av den kortare formen. Om *-rud* 'röjning' se inl.

Bofverud se Bofasterud.

✕ 1 Bon *bøn* 1 kr. — Boon 1540 1725, Bon 1825 1877 jb. — Bodhnn 1546 tl. ∞ Ä. jbr klosterh. (Varnhem) 1 mtl (1540 fr.). Namnets härledning är okänd.

✕ 1 Botorp *bótorp* $\frac{1}{2}$ sk. — Boentörp 1568, Boetärp 1572 1581, Botorp(h) 1660-1877, Bodetorp 1585 1600 jb. — Bodetorp 1568 tl, Botorp 1576 tl. ∞ Första g. jb 1568 klosterorp (Varnh.), sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{2}$ mtl). F. leden innehåller namnet på föregående gård (se denna).

1 Brotorp *brótorp* $\frac{1}{3}$ sk. — Brotörp 1613, Brotorp 1877 jb. — Brosetter 1726 lh. ∞ Första g. jb 1613, skatteh. $\frac{1}{3}$ mtl ($\frac{1}{3}$ oförm.). Ligger vid en bäck.

1 Bryngfjorden *bryngfjon* $\frac{1}{2}$ fr. — Brynnefioll 1571, -fiordh 1576, Briniefiolenn 1590, Bryniefiolinn 1600, Bryngefiolen o. d. 1633-1723, Bryngfjolen 1877, Bryngfjorden 1914 jb. — Bryniefierden 1568 tl, Brynnefiolen 1576 tl, [Brynnefiölen 1581 tl.] Bringefjällen 1600 sl, Bryngfjorden 1790t. lh kb ml, -fiorn 1790t. lh, Bryniefjolen 1773 Fw 125. ∞ Första g. jb 1571, frälsetorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{2}$ mtl). F. leden är väl urspr. det från Norrland kända mansn. *Brynje*, som väl ock ingår i det oförklarade fno. *Bryniasetr* (NG XV, 12) och torde vara en kortform av *Brynjulf*, numera i svenska dial. *Bryngel*; *ng* för *nj* i *Bryng-* är att förklara på samma sätt som värml. dial:s *vänge* för *vänja* o. d. S. leden är best. form av ordet *fjord*, syftande på ett utbuktat parti av den förbiflytande Klarälven.

1 Bråne *brēnə* $\frac{1}{3}$ sk. — Bronetärp 1583, Brånetorp 1600 1680, Brånetorp el. Bråne 1715 1725, Bråne 1825 1877 jb. — Brånstorp el. Bråne sl. 1600t. lh, Bråne och Brånetorp 1720t. lh, Bråne 1610 sl 1770t. lh 1802 kb. ∞ Första g. jb 1583 (1581), skattenyb., torp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{3}$ mtl). Längre har gården i jb och andra handlingar kallats *Brånetorp*. Namnet är det fsv. *broni*, *bruni* 'svedjeland'.

Crontorp se Krontorp.

1 Dye *dyə* $\frac{1}{4}$ sk. — Dye 1600 1725, Dye 1825 1877 jb. ∞ Första g. jb 1600, skattetorp, därefter överfört till hmn ($\frac{1}{4}$ mtl). Namnet är det fsv. *dye* 'dy, kärrmark'.

Engebäck se Ångabäck.

1 Forshaga *fe'shaga* 1 fr (sät.). — Forsshaga 1686, Forshaga 1877 jb. — Skifweforss 1779 Fw 888. ∞ Första g. rjb 1686, frälseh. 1 mtl.

4 Karlstads hd: Grava sn

På ägorna ligga flera industriella verk med namnen *Forshaga* och *Klarafors*. Hör till Forshaga kapell. S. leden är gammal pl. av ordet *hage*. Gården ligger vid forsar i Klarälven.

1 Forsnor *fösnor* $\frac{1}{3}$ sk. — Forsnoret 1683, Forsnor 1877 jb. — Forsnoret 1802 kb 1840t. lh. ∞ Första g. jb 1683 (tillökt 1681), skatteh. $\frac{1}{4}$ mtl, senare $\frac{1}{3}$ mtl ($\frac{1}{3}$ oförm.). Hör till Forshaga kapell. S. leden är ordet *nor* 'förträngning i vattendrag'. Gården ligger mitt emot *Forshaga* (se föregående).

1 Forsnäs *fösnäs* $\frac{1}{4}$ sk. — [Fárnäs 1614], Forssnäs 1633, Forsnäs 1877 jb. ∞ Första g. jb 1614, skatteh. $\frac{1}{4}$ mtl (i anteckning: nybygge upptaget 1612). Hör till Forshaga kapell. Ligger mitt emot ett stort näs i Klarälven å Forshaga ägor.

✓ 1 Färjestad *färjsta* 1 sk. — Färiestadh 1540, Feriasta 1542 1551, Färiestade 1568, Färjestad 1877 jb. ∞ Å. jbr skatteh. 1 mtl. Namnet bet. 'färje-ställe'. Gården ligger vid Klarälven.

1 Gerstad *gästa* $\frac{1}{4}$ sk. — Girstadh 1624, Gierstadh 1633, Gerstad 1825 1877, Gierstan 1660 1686 jb. ∞ Första g. jb 1624, krononyb., 1633 $\frac{1}{8}$, senare $\frac{1}{4}$ mtl ($\frac{1}{4}$ oförm.). Har varit komministersboställe. F. leden är väl urspr. det fsv. mansn. *Gere*, s. leden möjligen *stad* i bet. 'boplats', varom se inl. (jfr dock *Sundstad* samt *Henstad* och *Knappstad* i Karlstads sn och *Götetorp* i Hanmarö sn).

✓ 1 Grava *gråva*, *gråvo*. — Grawa 1457 1459 dipl. — Grafue 1540, Grafva o. d. 1542-1877 jb. ∞ Sedan 1540 upptagas två gårdar, som i dagligt tal icke ha särskilda namn. Se vidare sockennamnet. Namnet är fsv. *grava* 'grav, urgrävning', syftande på någon skärning i terrängen eller på någon grop för djurfångst (jfr Sahlgren, NoB 8, s. 155 ff.).

1 Norra (Grava) $\frac{2}{3}$ sk. — N. 1633 1686, Norra 1825 1877 jb. ∞ Å. jbr frälseh. 1 mtl ($\frac{2}{3}$ oförm.).

1 Södra (Grava) 1 fr. — S. 1633 1686, Södra 1825 1877 jb. ∞ Å. jbr frälseh. 1 mtl.

1 Gråssbol *gråsbol* 1 sk. — Gråtzböll 1540, Grodzbörl 1542, Grodtzbörl 1543, Grådzbörd 1546, Gråsbörd 1548, -böl 1550 1576, Gråssbol o. d. 1660-1877 jb. — [Gransboll 1546 tl], Gråsböll 1568 tl 1610 sl. ∞ Å. jbr skatteh. 1 mtl. Hör till Forshaga kapell. Flera industriella verk finnas på ägor; i jb på 1600- och 1700-talen upptagas Gråssbol kvarn samt två hamrar i N. Ulleruds sn, Kils hd. F. leden är väl urspr. gen. av ett mot nisl. *gråd* 'små böljor' (jfr dalm. *gråda* 'liten fors') svarande ord. Emellertid kunde man möjligen även tänka på ett i no. ortnamn (se t. ex. NG V, 221) ofta uppträdande ord *gråt* 'ång som är svår att slå'. Om s. leden *bol* (tidigare även i biformen *böle*) 'hemman' se inl.

1 Gråssbolstorp *gråsbøstorp* $\frac{1}{4}$ sk. — [Grasbolstörp 1585], Gråssbolstorp o. d. 1641-1877 jb. — Gråsbolskogen 1750 kb, Gråssbolsskogen 1802 kb. ∞ Första g. jb 1585 (1583), skattenyb., införes åter jb 1641 och därefter 1651 ss. skatteh. $\frac{1}{4}$ mtl. Har även kallats *Gråssbol(s)skogen*. Hör till Forshaga kapell. F. leden innehåller namnet på gården *Gråssbol* (se ovan).

1 Grönäs *grønæs* $\frac{1}{2}$ sk. — Grännäs 1569, Grennes 1572, Grönness 1576, Grönäs 1600 1877, Grönness 1581 1585 jb. ∞ Första g. jb 1569, skattetorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{3}$ mtl). Om f. leden urspr. är värmldial. *grün* 'ljung' el. adj. *grün*, är ovisst. Gården ligger på en höjd vid sjön S. Hyen.

Cumpetan se Sofiedal.

1 Hedås *hæas* $\frac{1}{3}$ sk. — Åssen 1624; Hedåss 1626, Hedås 1877 jb. — Råådalen el. Heedåhss 1663 Gs 259. ∞ Första g. jb 1624, skattenyb., 1625 $\frac{1}{3}$ mtl, senare $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{3}$ mtl ($\frac{1}{3}$ oförm.). Hör till Forshaga kapell. Gården ligger vid höjder.

Herzöga se Härtsöga.

Hjerpetan se Järpetan.

1 Hult *hull* $\frac{1}{4}$ fr. — Hullt 1594 1725, Hult 1660 1877 jb. — Holltt 1600 sl. ∞ Första g. jb 1594, skattenyb., sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{4}$ mtl).

1 Hynboholm *hynboholm* 1 fr. — Våle 1540, Wårlla 1542, Vårda 1546, Vårde 1548, Worda 1550, Wåra 1551, Våla 1572 1600, N. Wåle 1633, Wåle Norra 1825; Hynboholm 1877 jb. — Öfre V. 1698 lh, Norra el. Öfre W. 1771 lh. ∞ Å. jbr frälseh. 1 mtl, urspr. med namnet *Våle* (se gården *Våle* nedan). Namnet förändrat från *Norra V.* enligt Kammarkollegii utslag d. $\frac{23}{7}$ 1852. Gården ligger i närheten av sjön S. Hyen.

1 Hälleberg $\frac{1}{4}$ fr. — Hellebergba 1361? hskh 36, bih. s. 3. — Holleberga 1608, Hallebergh 1610, Hällebergh 1686, Hälleberg 1633 1877 jb. — Hällebergh 1590 tl, Hollebärga 1600 sl, Hälleberg 1840t. lh. ∞ Första g. jb 1608, frälsetorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{4}$ mtl). Nämnas under medeltiden. Är nu förenat med Hult och nämnas icke i dagligt tal. Det gamla namnet *Hälleberg(a)* har redan tidigt missuppfattats ss. *Hälleberg*. Gården ligger vid bergshöjder.

Härtsöga *hæsgga*. — (j) Härssöghom 1359 dipl, (y) Härssöghom 1365 dipl. — Hartzöga 1540 1725, Hersiö o. d. 1542-1551, Härsiöö 1568, Härshöge 1568, -öga 1633 1686, Her(s)sögh 1572 1590, Herzöga 1825 1877, Härtsöga 1914 jb. — Hersiö 1540 Skjb 174, Hartzöga 1840t. lh, Härssögha 1576 tl, Härssögh 1590 tl, Härshöga 1840t. lh, Hertzöga 1750t. 1850t. lh ml, Hertsöga 1765 En 289 1802 kb kb bek GS. ∞ 1540 upptagas två gårdar. F. leden är väl urspr. fsv. gen. av ett mansn. **Härse* (*Härts-* är blott oriktig stavning, som dock på jordägarnas önskan användes) som tycks ingå i *Härshyn* och *Härserud* på Dal (se SOÅ XIX, 63, 113), kanske även i andra ortnamn. S. leden är urspr. fsv. pl. *högha(r)* av subst. *hög*. Gårdarna ligga på höjder.

1 Norra (Härtsöga) *norra h.* 1 fr. — N. 1660 1686, Norra 1825 1877 jb. ∞ Å. jbr frälseh. 1 mtl.

1 Södra (Härtsöga) *södra h.* 1 sk. — S. 1660 1686, Södra 1825 1877 jb. ∞ Jb 1540-42 frälseh. 1 mtl, 1543 skattetorp, från 1568 1 mtl.

1 Ilanda *ilanda* 1 fr (sät.) — Yllända 1540, Ilennnda 1542, Ilenne 1543, Jlennde 1546, Ilende 1548 1551, Ilenne 1568, [Elinne 1572], Jlene 1576 1660, [Jline 1585], Jlennda 1590, Ilanda 1610 1914, Ilanne

1680, Illanda el. Illandaholm 1715 1723, Illanda 1825 1877 jb. — Ylin 1561 tl, Il lenne 1581 tl, Il inne 1590 tl, J l enda 1600 sl, I l anda 1779 Fw 784 kb, Y l ene 1690t. lh, I r l anda 1770t. lh, I l anda el. I l andaholm bek, I r l andaholm 1760t. lh, I l landaholm 1765 En 288 1760t. 1780t. lh 1802 kb, I l andaholm 1726 1820t. lh 1778 Fw 125 ek GS. ∞ Å. jbr frälseh. 1 mtl. Har ofta kallats *I l landaholm*. S. leden är väl urspr. samma ord som no. dial. *lende* 'marken' (i värml.dial. *lanne* 'trädgårdsland' genom påverkan av *land*), fno. *-lendi* 'land' ss. senare sammansättningsled, senare ombildat till *-landa* efter andra ortnamn på *-landa* (t. ex. *Karlanda*, *Hovlanda*); jfr *Kilene* i Hammarö sn. Professor E. Lidén meddelar följande utredning: Mot en härledning av förleden i **I-lände* från **i* (isl. *ýr*) 'idegran' talar — fränsett ovissheten huruvida idegraa funnits på platsen (terrängförhållandena tala snarast mot ett dylikt antagande) — att sammansättningar av *-lände* med trädnamn annars icke torde kunna påvisas, alltså intet **ek(e)-lände*, **birke-*, *björk-lände*, **älme-*, *alm-lände*, **vidh-lände* o. d. Jämte skrivningar med enkelt *l* (*J l ennde* 1546 osv.) anföras även former med *-ll-* 5 gånger från 1500-talet (*Il lenne* 1542 osv.), ofta från 1700- och 1800-talet och ännu 1877 officiellt *Il landa*. Om man med dessa *ll*-skrivningar, som i och för sig icke böra förbises, sammanbåller, att *illistig* i fryksdalsmålet uttalas *ilisti*, så kan man uppställa en grundform **Ill-lände*. Detta finner stöd å ena sidan i smål. dial. *illmark* 'oländig mark', å andra sidan i en mängd sammansättningar av *-lände* med adjektivisk förled som t. ex. isl. *bratt-*, *låg-*, *ný-*, *slétt-*, *þurr-*, *vát-lendi* (Ekwall, Suffixet *ja*, s. 53); jfr även no. dial. *u-lende* 'vildmark' osv. — Gården ligger på en liten upphöjning över låglänt och delvis mycket vattensjuk mark. Vid högt vattenstånd stiger Klarälvens vatten upp i Stodenenoret (se naturnamnen) öster om I l anda och det hånder då att markerna omkring gården översvämmas så att den kommer att ligga på en ö. Söder om gården ligger I l andasjön, vars stränder även äro sanka.

1 Järpetan *jærpta* $\frac{1}{2}$ sk. — ? (in) Iärpataku 1346 dipl. — Järpetann 1568, Jerpeta 1576 1715, -tageonn 1590, Hjerpetan 1825 1877 jb. — Ierpeta 1576 tl. ∞ Första g. jb 1568 (d. & i N. Ulleruds sn), klosteralp (Riseb.), sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{2}$ mtl). F. leden är troligen fsv. mansn. *Järpe*. S. leden är urspr. best. form av ordet *taga* 'intaga' (jfr *Sofiedal*).

Kjerne se Kärne.

Kjetterud se Kätterud.

1 Klingerud *klivgør* $\frac{1}{2}$ sk. — Kringlerud(h) 1568-1610, Klinglerudh 1621, Klingarudh 1633, Klingerud o. d. 1660-1877 jb. — Klingerudh 1576 tl 1645 Gs 99. ∞ Första g. jb 1568, arv o. eget alp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{2}$ mtl). F. leden innehåller urspr. ordet *kringla* i bet. 'krets, rundel'. *Kringla* har sedermera ombildats till *Klinge-* (jfr värml.dial. *klinger* för *kring(er)* 'rund' o. d.). Om *-rud* 'röjning' se inl.

1 Krontorp *krønterp* $\frac{1}{2}$ sk. — Trålebecken 1582, Trållebechenn 1585, Trållbacken 1825; Crontorp 1877 jb. ∞ Första g. jb 1582, kyrkotorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{2}$ mtl). Hette urspr. *Troll(e)-bäcken*, ett namn som ännu ofta användes (*trø lbækøn*). Anledningen till detta namn är okänd. Namnförändringen ägde rum år 1854.

1 Krutbruket *krutbruka* $\frac{1}{4}$ sk. — Krutbruket o. d. 1614-1877 jb.
 ∞ Första g. jb 1614, skatteh. $\frac{1}{4}$ mtl. Enligt uppgift har här varit salpeterbruk.

✕ 1 Kärne *gärne* 1 kr. — Tiärna 1486 dipl 1502 (?) Vjb. — Tiärne 1540, Tiernne 1542, Kärne 1540, Kjerne 1825 1877, Kierna 1548 1610 jb. — Kärne 1840t. lh kb Bn 195 bek GS. ∞ Å. jbr klosterh. (Vadst.) 1 mtl. Namnet är urspr. fsv. pl. av ordet *tjärn*.

1 Kätterud *gättera* 1 sk. — Kätterudh 1540, Kjetterud 1825 1877 jb.
 ∞ Å. jbr skatteh. 1 mtl. F. leden innehåller kanske ett fsv. mansn. *Kätte*, kortform till namn på *Kättil*. Om *-rud* 'röjning' se inl.

1 Löved *lëva* 1 fr (rå o. rör). — (?) Löuidh 1367 dipl, Löffuith 1485 1487 Fw 887. — Löffunn 1540, Löffnenn 1542, Löffrudt 1543, Löffönn 1546 1548, -ön 1550 1551, Löffwit 1568, Löffuedh 1576 1590, Löffue 1600 1621, Löffö 1610, Löfed 1877 jb. — Löffwen 1546 tl, [Löno 1561 tl.] Löffuene 1568 tl, Löffue 1576 tl, Löffue 1581 tl, Löffö 1600 sl. ∞ Å. jbr frälseh. 1 mtl. Hör till Forshaga kapell. F. leden är ordet *löv*. S. leden är på grund av växlande former svår att till sitt ursprung bestämma, men synes snarast vara fsv. *vidh* 'skog, ved', senare omtytt dels till *ö*, dels till *ed*. Gården ligger i lövskog vid Klarälven.

1 Marieberg *maribærg*, *marjebærg* $\frac{1}{4}$ fr. — [Tyttera 1624, Týtetra 1625,] Týtterra 1626, Titterta 1633, Tittertan 1680 1825; Marieberg 1877 jb. — Marjæberg 1796 lh, Marieberg 1840t. lh. ∞ Första g. jb 1624, kronoh. $\frac{1}{8}$, senare $\frac{1}{4}$ mtl ($\frac{1}{8}$ oförm.). Erhöll namnet *Marieberg* genom kammarkollegii utslag $\frac{15}{8}$ 1866. Hette fordom *Tittertan* (ä. *tëtetan*). F. leden häri kan möjligen urspr. vara det från fno. kända mansn. *Titolfr* (sammansatt med *tita*, dial. *teta*). Om s. leden se *Gumpetan* (Sofiedal). Utvecklingen har i så fall varit *Tetolftakan*, *Tetolftakan* (med samma övergång av *fst* till *ft* som i värml.dial. *lyfitytj* 'livstykke' och *Hafstebol* för *Hafstens*- i N. Råda sn, Älvdals hd), *Tetoltan* samt — med vanlig sammansmältning av "tjockt" *l* och *t* — *Tetertan*.

1 Mossen *mösæn* $\frac{1}{8}$ sk. — L. Mässen(n) 1630 1633, Må(h)ssen 1660 1686, Måsen 1715 1877, Mossen 1914 jb. ∞ Första g. jb 1630, skatteh. $\frac{1}{8}$ mtl. Vid gården är sank mark.

1 Rud *rud*, ä. *re* 1 sk. — Rud 1540 1877 jb. ∞ Å. jbr klosterh. 1 mtl (Varnh.). Namnet är fsv. *rudh*, *rodh* 'röjning' (se vidare inl.).

1 Rudsberg *rúsbærg* $\frac{1}{4}$ fr. — Rüssbärgh 1641, Rudzbärga 1642 1660, Rudsberg o. d. 1686-1877 jb. ∞ Första g. jb 1641, frälseh. $\frac{1}{4}$ mtl. F. leden är gen. av *rud* (se föregående gård). Gården ligger vid höjder.

1 Rudskogen *rúskogæn*, ä. *ro'skogæn* $\frac{1}{4}$ sk. — Rudzskougen 1653 1660, Rudskogen 1877 jb. ∞ Första g. jb 1653, kronoh. $\frac{1}{4}$ mtl. F. leden är gen. av gårdsnamnet *Rud* (se ovan). Gården ligger i skogsmark, angränsande till *Rud*.

1 Sanna *såna*, *sæn* 1 fr. — Sunda 1540 1681, Sände 1548 1568, Sanna 1715 1877 jb. — Sande 1576 1581 tl, Sanned 1760t. lh, Sanne

1786 lh. ∞ Ä. jbr skatteh. 1 mtl. Namnet är urspr. gammal pl. av *sand*. Gården ligger vid Gravaån.

X Skived *sivæ*. — (in villa) Skyfwium 1334 dipl, (in) Skyfium 1336 dipl, (in) Skyfuiä 1340 dipl, (de) Skifuia 1340 dipl (a. t.), Skifiäfors 1347 dipl. — Sködui 1540, Skiiffuie 1542, Schiffie 1546, Skiffie 1548 1568, Skiiwiidh 1569, Skifved o. d. 1590-1877, Skeuedh 1585, Skeuidh 1585, Skiefwed 1725, Skifed 1877 jb. ∞ 1540 upptages en gård, vartill kommit ännu en sådan och ett laxfiske. Gårdarna ha i dagligt tal icke särskilda namn. Höra till Forshaga kapell. Namnet är urspr. en fsv. pl. *Skifia(r)* (dat. *Skifum*), som väl sammanhänger med no. dial. *skivja* 'göra svängande rörelser' och syftar på vattnets rörelser (kanske i den fors som 1347 kallas *Skifiäfors*? jfr Forshaga). I senare tid har det *Skive*, som härav uppstått, ombildats till den i de bildades tal använda formen *Skived*. *Ski-* för väntat *Ske-* är väl att jämföra med uttalet *ski* för *sked*. Gårdarna ligga vid Klarälven.

1 Norra (Skived) 1 sk. — N. 1660 1686, Norra 1825 1877 jb.
∞ Första g. jb 1569, klosterh. 1 mtl (Riseb.).

1 Södra (Skived) 1 sk. — S. 1660 1686, Södra 1825 1877 jb.
∞ Ä. jbr skatteh. 1 mtl.

1 ett laxfiske fr. — Skif(w)ed 1 laxfiske 1686 1877 jb. — Skifweds Laxefors el. Forshaga 1779 Fw 884, Skifwefors el. Forshaga 1779 Fw 888. ∞ Första g. rjb 1686, krono. Beläget i Klarälven. Jfr *Forshaga*.

1 Skivetorp *sivtorp* Skivtorp 1/4 sk. — Skifvetorp 1641 1877 jb. — Skifudden 1760t. 1830t. lh 1802 kb. ∞ Första g. jb 1641, skattenyb., 1646 1/4 mtl. Hör till Forshaga kapell. Har även kallats *Skivudden*. Ligger intill *Skived* på ett näs i Klarälven.

1 Skåne *skæne* 1/3 sk. — Skånne 1584, Skåne 1585 1877 jb. ∞ Första g. jb 1584 (1582), kyrkonyb., torp, sedermera överfört till hmn (1/3 mtl). Gården är väl snarast uppkallad efter landskapet *Skåne*. Som öknamn har använts *Träfoterud* (*træfotara*).

X 1 Skåre *skære* 1/2 fr. — (i) Skoro (nore) 1359 dipl, Skor 1361? hskh 36, bih. s. 3, Skoor 1411 dipl. — [Skö 1540,] Skåre 1542 1877 jb. — Skoro 1561 tl. ∞ Ä. jbr fräseh. 1 mtl. Namnet är väl böjningsform antingen av dial. ordet *skår* (med slutet *å*) 'skärning' eller, att döma av medeltidsformerna, av *skora* eller **skör* (isl. *skor*) i ungefär samma bet. Jfr sjön *Skärenoret*.

1 Sofiedal y. *sofiödal* 1/2 sk. — Gumpetann 1568 1621, Gumpetan 1576 1877, -tagen 1581 1590, Gompetan 1660; Sofiedal 1898 jb. — Gumpetagh 1600 sl, -tagen 1610 sl, Gumpeta 1690t. lh 1830t. 1765 En 296; Sofiedal kb ml. ∞ Första g. jb 1568, skattetorp, sedan krono, överfört till hmn (1/2 mtl). F. leden i det urspr. namnet *Gumpetan* som ännu ofta användes (*gömpeta*) är väl fsv. gen. av ordet *gump* i bildlik användning (jfr *fjällrygg*, *landtunga* o. d.), som väl ock ligger till grund för sådana hittills oförklarade no. ortnamn som *Gumpefjeld*, *Gumpen* (som *fjällnamn*, se NG XVII, 65) o. d. S. leden är urspr. best. form av *taga* 'intaga'. Gården ligger vid en höjd.

1 Solberg *so'rbary* 1 kr. — Solberga o. d. 1540-1686, Solberg 1550 1877 jb. ∞ Ä. jbr klosterh. 1 mtl. S. leden är ordet *berg*, i

äldre tid vanligen i pl.-form. Namnet betyder kanske 'solbelyst(a) höjd(er)' (jfr dock E. Noreen, NoB 8, s. 30).

1 Stodene *stōdno, stōnə* 1 sk. — Stodön 1540 1551, -önn 1543 1590, Stod(h)enne 1621 1680, Stodene 1660 1877, Stodne el. Stone 1715 jb. — Stodön 1576 tl, Sto(o)ne 1642 1645 Gs 70, 100 1760 1840t. lh, Stodne 1700t. gkg 1760 1829 lh; ? Stompen y Grawa 1540 Skjb 175. ∞ Ä. jbr kyrkoh. 1 mtl (präste). F. leden är fsv. *stodh*, nu *sto*. S. leden är urspr. fsv. dat. sg. best. form *önne* av ordet *ö*, senare försvagad till *en(n)e*. Gården är på ett par sidor omgiven av vatten.

1 Sundstad *sūnsta* $\frac{1}{4}$ sk. — Sundstad 1614 1877, Sunstan(n) 1621 1680 jb. ∞ Första g. jb 1614, skatteh. $\frac{1}{4}$ mtl. Hör till Forshaga kapell. F. leden är ordet *sund*. S. leden är antingen *-stad* 'plats' (se inl.) eller snarare urspr. *-tāgan* (se *Sofiedal*). Gården ligger vid en förträngning av Klarälven.

Tolerud *tōlərə*. — [Torgrvdh 1540.] Torrudh 1542, Tooll Rwdh 1571, Tollerudh 1573, Tolerud o. d. 1650-1877 jb. — Tolarydh 1540 Skjb 175. ∞ Sedan 1540 upptagas två gårdar. F. leden är urspr. fsv. gen. *Thordha(r)* av namnet *Tord*. På i dial. vanligt sätt har *rdh* utvecklats till "tjockt" *l*, som numera ersatts av *l*. Om *-rud* 'röjning' se inl.

1 Västra (Tolerud) *vēstrə t.* 1 kr. — Wäster 1610, Westra 1877 jb. ∞ Ä. jbr kyrkoh. 1 mtl (präste). Boställe för kyrkoherden i Hammarö.

1 Östra (Tolerud) *ōstrə t.* 1 sk. — Öster 1610, Östra 1825 1877 jb. ∞ Ä. jbr kyrkoh. 1 mtl (präste).

1 Tolerudstorp *tōləstōrp* $\frac{701}{3880}$ kr, $\frac{729}{3880}$ fr. — Thorerudstörp 1572, Tolerudstorp o. d. 1621-1877 jb. ∞ Första g. jb 1572, kronatorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{3}$ mtl). I dagligt tal användes vanligen benämningen *Sönnertorp* (*sōnəstōrp*). Ligger invid Tolerud (se ovan) och strax söder om Sofiedal.

1 Tollerud *tōlərə* $\frac{1}{3}$ sk. — Tållerud o. d. 1571-1723, Tollerud o. d. 1572-1877 jb. ∞ Första g. jb 1571, skattetorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{3}$ mtl). F. leden är väl det fsv. mansn. *Tolle*. Om *-rud* 'röjning' se inl.

Torp *torp*. — Torp o. d. 1540-1877 jb. ∞ Sedan 1540 upptagas två gårdar. Om namnet se inl.

1 Västra (Torp) *vēstrə t.* $\frac{2}{3}$ fr. — W. 1621 1686, Westra 1877 jb. — Ä. jbr kyrkoh. 1 mtl (präste $\frac{2}{3}$ oförm.).

1 Östra (Torp) 1 fr. — Ö. 1660 1686, Östra 1825 1877 jb. ∞ Ä. jbr frälseh. 1 mtl.

1 Trangård *trāngær* 1 sk. — Tranegårdh 1540, Traneg(i)erde 1543 -1581, Tranjerd 1825 1877 jb. ∞ Ä. jbr skatteh. 1 mtl. F. leden innehåller ordet *trana*. S. leden är förkortad form av *gårde*.

1 Trangårdstorp *trāngæstōrp* $\frac{1}{2}$ sk. — [Tranegårdzt. 1585.] Trane-gerstärp 1590, Tranjerdstorp 1825 1877 jb. ∞ Första g. jb 1585, skattetorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{2}$ mtl). F. leden är gen. av gårdsnammnet *Trangård* (se ovan).

1 Våldalen *vædan* $\frac{1}{4}$ sk. — Wå(h)ledahl 1657 1660, -dahlen 1686, Wåldalen 1825 1877 jb. ∞ Första g. jb 1657, frälseh. $\frac{1}{4}$ mtl. Gården ligger nedanför höjder i närheten av hemmanet Våle.

1 Våle *væro* 1 sk. — Vala 1436 dipl, Vale C 4. — Våle 1540 1914, Wårila 1542, Vårda 1546, Vårde 1548 1568, Våla 1572 1600, S. Wåle 1633, Wåle Södra 1825 1877 jb. — Vordha 1546 tl; Söder W. 1730t. lh; Nedre W. 1690t. lh, Södra el. Nedra W. 1771 lh. ∞ Å. jbr frälseh. 1 mtl, urspr. under namnet Våle, se *Hynboholm* (förr Norra Våle) ovan. Benämningen *Södra V.* användes numera icke. Namnet, som är vanligt både i Sverige och Norge, är urspr. pl. *Våla(r)* av fsv. **vål* (se NG, Indl. s. 84), som i värml.dial. ännu är det vanliga uttrycket för det som vid svedjande uppbrännes ("vål").

Vänsberg *vånsbærj*. — (j) Wänesberghe 1890 dipl, Venbergh C 36. — Wensberg o. d. 1540-1610, Wänsberg o. d. 1633-1877 jb. ∞ 1540 upptages en gård, vartill sedermera kommit en annan. F. leden ser ut att urspr. vara gen. av sjönamnet *Vänern*. Detta är dock tvivelaktigt då gårdarna ligga på betydligt avstånd från sjön, som ej ens syns härifrån.

1 Lilla (Vänsberg) *lêla v.* $\frac{1}{3}$ sk. — Lisle 1587, Lilla 1725 1877 jb. ∞ Första g. jb 1587, skattetorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{3}$ mtl).

1 Stora (Vänsberg) *stôra v.* 1 kr. — St. 1660 1686, Stora 1725 1877 jb. — Å. jbr frälseh. 1 mtl.

1 Åtorp *åtorp* $\frac{1}{8}$ fr. — Åtårpl 1639, Åtorp 1715 1877 jb. ∞ Första g. jb 1639, kronoutj., snart $\frac{1}{8}$ mtl. Ligger vid en å.

1 Ängebäck *ægbæk* $\frac{3}{4}$ sk, $\frac{1}{4}$ fr. — Engiäbek 1426 dipl. — Ängbek 1540, Engebäck o. d. 1568-1877 jb. ∞ Å. jbr skatteh. 1 mtl. Ligger vid en bäck.

1 Öjenäs *ÿgnæs* $\frac{5893}{38400}$ kr, $\frac{32507}{38400}$ sk. — [Ognes 1551], Ögnes 1568 1590, Öigenes 1572, Öijenäs 1725 1877 jb. — Ygnes 1546 tl. ∞ Första g. jb 1551, skatteh. 1 mtl. Kronodelen är komministersboställe. Hör till Forshaga kapell. F. leden är urspr. fsv. gen. *öia(r)* av ordet ö. Gården ligger på ett näs i sjön N. Hyen. I dial.uttalet har Öjenäs blivit Öjnäs, varav sedan Yngnäs med *ng(n)* för *jn* ss. i Vångbärj för Weinberg, Hängs för Heintz o. d. samt med *y* för *ö* ss. i yngbryn för ögnabryn 'ögonbryn', sjönamnet Yngen av Ö(i)ngen o. d.

1 Önnerud *ønær* 1 sk. — Önderud o. d. 1540-1633, Önnerud 1715 1877 jb. ∞ Å. jbr skatteh. 1 mtl. F. leden är urspr. fsv. gen. Önda(r) av mansn. Ö(i)nd (isl. *Eyvindr*). Om -rud 'röjning' se inl.

1 Önnerudstorp *ønæstorp* $\frac{1}{2}$ sk. — Önderustärp 1582, Önnerudstorp 1825 1877 jb. ∞ Första g. jb 1582, skattetorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{2}$ mtl). Ligger invid gården Önnerud (se ovan).

Hammarö

håmrga Hammarön

Socknen var vid reformationstiden annex till Tingvalla, nuvarande Karlstad, men är nu eget pastorat.

Sockennamnet är detsamma som Hammaröns namn (se vidare naturnamnen), vilket sammanhänger med namnet å gården *Hammar* (se denna).

Namnformer före 1540: Hammarö 1296 dipl, Hamarö 1297 1347 1350 1366 dipl, Hamaröö 1318 dipl, (innan, vppa) Hamarönne 1414 dipl, Hamarhö 1351 dipl, Hamberona 1431-32 (avskr. omkr. 1440) ndipl 16: 99, Hamaröön 1486 dipl, Hammer ön C 36, Hamaröyn 1509 dipl. **Jordeboksformer fr. o. m. 1540:** Hammeröön S. 1540, Hammerö S. 1542 1590, Hammarö S. 1686 1877.

Övriga namnformer: Hammaröns k. 1540 Skjb 175, Hammarö s. 1561 tl, Hambrö s. 1568 tl, Hamreö s. 1581 tl, Hameröön s. 1590 tl, Hammaröden s. 1610 sl, Hambröön 1648 Gs 129, Hammeröön ca 1640 Gs 7.

1 Askhult y. åskhult, ä. åskholts Askholtet $\frac{1}{4}$ sk. — Askehult 1600 1680, Askhult 1715 1877 jb. ∞ Första g. jb 1600, klosterbyg., sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{4}$ mtl).

1 Björkholmen en holme i Vänern kr. — Björkholmen 1920 jb. ∞ Tillhör Hammarö kyrka. Upptagen i jb enligt kammarkollegii beslut $\frac{26}{2}$ 1920. Se vidare naturnamnen.

1 Bryggholmen en holme i Vänern kr. — Bryggholmen 1920 jb. ∞ Tillhör Hammarö kyrka. Upptagen i jb enligt kammarkollegii beslut $\frac{26}{2}$ 1920. Se vidare naturnamnen.

1 Bråten med Kärrängen *brætæn, järæga* $\frac{1}{4}$ sk. — Bråttenne 1542, Bråten o. d. 1551-1686, Bråten med torpet Kierr 1715, Bråten med torpet Kjerr 1825 1877, Bråten med Kärrängen 1917 jb. — (i) Bråtom 1540 Skjb 24, Bråten m. t. Kiär sl. 1600t. lh, Kärrängen ek. ∞ *Bråten* ä. jbr klosterh. 1 mtl ($\frac{1}{4}$ oförm.). 1697 tillkommer ett torp med namnet *Kärr*, numera *Kärrängen*. Namnet *Bråten* är best. form av *bråte* 'fälld skog'.

1 Bärstad bästa $\frac{1}{4}$ sk. — Bergstadh 1577 1686, Bärstad 1715 1877 jb. — Bärsta 1576 tl 1734 1758 kb 1740t. 1773 ggk. ∞ Första g. jb 1577, frälsetorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{4}$ mtl). F. leden är urspr. ordet *berg*. S. leden är ordet *stad* i bet. 'ställe, plats'. Gården ligger på en höjd.

1 Djupsundet djupsunē 1 sk. — Diwpsund 1468 dipl. — Diupesund o. d. 1540-1633, Diupsundet 1680 1725, Djupsundet 1825 1877 jb. — Diwpswnd 1540 Skjb 24. ∞ Å. jbr klosterh. 1 mtl. Jb 1630-

1736 upptaget som två hmn, det ena $\frac{1}{2}$ kr, det andra $\frac{1}{2}$ sk, från 1737 sammanförda till ett hmn, skatteh. 1 mtl. Ligger vid ett sund av Vänern.

★ Fiskevik *fiskvik*. — Fiskeuick 1587, Fiskevik 1825 1877 jb. ∞ Omfattar en gård och ett fiske. F. leden är väl urspr. fsv. gen. pl. av *fisk*. Gården ligger vid *Fiskeviken* (se naturnamnen).

1 $\frac{1}{2}$ sk. ∞ Första g. jb 1587, klostertorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{2}$ mtl).

2 ett fiske kr. ∞ Första g. jb 1568, dels upptaget ss. ett halvt notkast (kloster), dels ss. ett notvarp, senare ss. ett fiske. Ligger vid *Fiskeviksholmen* (se naturnamnen).

1 Garpen en ö i Vänern kr. — Garpen 1920 jb. ∞ Tillhör Hammarö kyrka. Upptagen i jb enligt kammarkollegii beslut $\frac{26}{2}$ 1920. Se vidare naturnamnen.

1 Geterud *gēterā* $\frac{1}{4}$ fr. — Getterud(h) 1571 1590, Geterud o. d. 1585-1877 jb. ∞ Första g. jb 1571, frälsetorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{4}$ mtl). F. leden är väl ett mot fda. *Gete* och fno. *Gēiti* svarande fsv. mansn. *Gete*. Om *-rud* 'röjning' se inl.

1 Grimmen en holme i Vänern kr. — Grimman 1920, Grimmen 1921 jb. ∞ Tillhör Hammarö kyrka. Upptagen i jb enligt kammarkollegii beslut $\frac{26}{2}$ 1920. Se vidare naturnamnen.

1 Gråberg *gråbærj* $\frac{1}{2}$ sk. — Gråberg o. d. 1540-1877 jb. ∞ Ä. jbr frälseh. 1 mtl ($\frac{1}{2}$ oförm.). Gården ligger på ett berg.

1 Gunnarskär *gūnasær* $\frac{1}{2}$ sk. — Gunnarskär 1631, Gunnarskjer 1825 1877 jb. ∞ Första g. jb 1631, kronoh. $\frac{1}{2}$ sk, senare $\frac{1}{2}$ mtl ($\frac{1}{2}$ oförm.). F. leden är urspr. gen. av namnet *Gunnar*, s. leden är väl ordet *kärr* i den fsv. biformen *kär* (jfr värml.dial. *tor* för *torr* o. d.). I *Gunnarskär* har s sammansmält med *tje*-ljudet i *kär* till *sje*-ljud, varefter s. leden uppfattats ss. varande ordet *skär*.

1 Götetorp *gōtētorp* $\frac{1}{4}$ sk. — Götetorp 1631, Götetorp 1633 1725, Gjötetorp 1825 1877 jb. — G(i)öttersta 1737 1758 kb, Göterstad 1758 1781 kb. ∞ Första g. jb 1631, kronoh. $\frac{1}{2}$ sk, senare $\frac{1}{4}$ mtl ($\frac{1}{4}$ oförm.). F. leden är det fsv. mansn. *Göte*, s. leden ordet *torp*. Binnamnet *Göterstad* (*gōtēsta*) har som f. led det fsv. mansn. *Götär*, varav kanske det nyssnämnda *Göte* är kortform, och som s. led *stad*, väl efter äldre ortnamns mönster (jfr dock *Gerstad* i Grava sn och där anförda namn).

1 Hallersrud *hālserud* $\frac{1}{2}$ sk. — Hällisrvdh 1540, Hallersrud o. d. 1572-1877, Hellsisrudh 1543 jb. — Hallersrydh 1540 Skjb 24. ∞ Ä. jbr klosterh. 1 mtl ($\frac{1}{2}$ oförm.). F. leden är väl urspr. gen. av det fsv. mansn. *Hallor*, ä. *Haldor*, ehuru växlande skrivningar i äldre tid göra ursprunget något tvivelaktigt. Om *-rud* 'röjning' se inl.

1 Hammar *hāmār*, *hāmār* 2 fr. — Hamär 1350 dipl. — Hammer 1540 1633, Hammar 1572 1877 jb. — N. 1660 1686, Nor. 1725 jb. — S. 1660 1686, Süd. 1725 jb. — Hammar 1540 Skjb 23. ∞ 1540 upptagas två klosterh. vartdera om 1 mtl, som 1787 förenats till en gård. De båda hemmanen benämndes på 1600- och 1700-talen *Norra*

och *Södra H.* På ägorerna ligger Hammarö kyrka. Jfr sockennamnet. Namnet är ordet *hammar* i dess gamla bet. 'klippa'. Gården ligger vid berg.

Helltorp se Hålltorp.

Hovlanda *høvlanda*. — (j) Hoklande 1486 dipl. — Hüflanda 1540, Hofflanda o. d. 1542-1877, Häfflanddhe 1543, Håf(f)landa 1581 1715 jb. — Hofflanda 1540 Skjb 24, Häflanda 1692 lh, Holanne 1581 tl. ∞ Sedan 1540 upptagas två gårdar. F. leden torde urspr. vara antingen best. form av adj. *hög* i den fsv. biform *hogh, hugh*, som även träffas i andra ortnamn, ss. fsv. *Hugha, Hoghaby, Uphugha, -hogha, -hova*, och vars *gh* blivit *v* liksom i det nyssnämnda fsv. *Uphova* m. m. (jfr *Hovlanda* i Väse sn och hd) eller möjligen *hof* 'hedniskt tempel', i vilket fall det nuvarande dial.uttalet med slutet *o* beror på oriktig utläsning (jfr E. Noreen, NoB 8, s. 28). S. leden är fsv. pl. av *land* i bet. 'terräng'. Gårdarna ligga på höjder.

1 Västra (Hovlanda) *væstrø h.* $\frac{1}{2}$ sk. — Wäst. 1715, Westra 1877 jb. — Wästere 1692 lh. ∞ Ä. jbr frälseh. 1 mtl ($\frac{1}{2}$ oförm.).

1 Östra (Hovlanda) *østrø h.* $\frac{1}{2}$ sk. — Öst. 1715, Östra 1825 1877 jb. — Ö. 1692 lh. ∞ Ä. jbr klosterh. 1 mtl (1540 fr).

1 Hult *hult, hultø* Hultet $\frac{1}{3}$ sk. — ? Hok hulth C 36. — Hålltt 1568, Hult o. d. 1576-1877, Hulttett 1633 jb. — Håltitt 1576 tl, Holteth 1590 tl, Hulte(t) 1734 kb. ∞ Första g. jb 1568, klostertorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{3}$ mtl).

1 Hålltorp *hæltorp, hæltørp* $\frac{1}{2}$ sk. — Håletorp 1540 1725, Hålltorp 1715 1914, Hæltorp 1825 1877 jb. ∞ Ä. jbr kyrkoh. 1 mtl (präste). F. leden är väl urspr. fsv. gen. av mansn. *Hälle* (mindre sannolikt *Helge, Hülge*). Om s. leden *torp* se inl.

1 Jonsbol (*jónsbøt*) $\frac{1}{3}$ sk. — Jönstorp 1540, Jonnstorp 1542 1600, Joenstorph 1686; Jonsbøhl 1715, Jonsbol 1825 1877 jb. — Jons-
torp 1540 Skjb 24 1765 En 270 1781 kb 1851 lh. ∞ Ä. jbr klosterh. 1 mtl. Hette urspr. *Jonstorp*, vilket namn ännu är det i tal vanligast förekommande (*jónstørp*). Om s. lederna *torp* och *bøt* 'hemman' se inl.

1 Kilene *gılne, gılanda* Kilanda $\frac{1}{3}$ sk. — Kila 1568, Kilenn 1572 1600, Kyllen(n)e 1610 1686, Kilene 1825 1877, Kyllende 1633 jb. — Kileen 1610 sl, Kihlande 1735 kb, Kyhlande 1736 kb, Kyhline 1736 kb, Kihline 1743 lh 1740t. 1773 ggek, Kilene 1758 kb, Kilanda 1786 1810t. lh 1838 kb kb. ∞ Första g. jb 1568, klostertorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{3}$ mtl). Namnet torde vara en urspr. sammansättning, där f. leden är ordet *kil* i bet. 'kilformig terräng' och s. leden det ord *lände* varom se *Ilanda* i Grava sn. *Kil(l)ände* har då dels utvecklats till *Kilene*, dels ofta ombildats till *Kilanda* (på liknande sätt som *Ilanda*).

1 Klöverud *kløværø* $\frac{1}{2}$ sk. — Klöffuervdh 1540, Klöfverud o. d. 1543-1877 jb. ∞ Ä. jbr klostertorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{3}$ mtl, $\frac{1}{2}$ oförm.). F. leden är fsv. gen. av ett mot isl. *Klaufe* svarande fsv. mansn. *Klöve*. Om *-rud* 'röjning' se inl.

1 Larberg *lårberø* 1 fr. — Laffuerbergh 1509 dipl. — Lagbergh 1540, Lauerbergh 1542, Lagerbergh 1543, Larberg 1546 1877 jb. —

Lagerbergh 1561 tl, Larberga 1600 sl, Labergh 1568 tl, -berg 1810t. lh. ∞ Ä. jbr frälseh. 1 mtl. F. leden är möjligen urspr. gen. *laghar* (isl. *lagar*) av *lagh* (isl. *lǫgr*) 'vatten, vätska, lag'. Utvecklingen av *Laghar-* till *Lar-* är den samma som i no. *Lardal* av *Lagardalr* (NG VI, 367). Gården ligger på ett berg vid Vänern.

1 Lindenäs *lūnes* $\frac{1}{4}$ kr. — Linnäs 1605, Lindenäs 1633 1877 jb. — Linnäs 1590 tl, Linnes 1600 sl 1734 kb, Linnäs 1734 kb 1740t. 1773 gsk 1775 1810t. lh. ∞ Första g. jb 1605, frälsetorp, 1616 $\frac{1}{4}$ mtl, sedermera $\frac{1}{2}$ mtl ($\frac{1}{2}$ oförm.). Komministersboställe. Gården ligger på ett med lövskog beväxt näs i Vänern.

1 Lunden *lūna* $\frac{1}{2}$ sk. — Lunden o. d. 1568-1686 1914, Lund o. d. 1572-1600, Lundan 1633, Lunden el. Lunna 1715 1877 jb. — ? Lunden 1558 hskh 21: 8, Lunden 1765 En 285 1810t. lh kb ek GS, Lunna 1734 1837 kb. ∞ Första g. jb 1568, klostertorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{2}$ mtl, $\frac{1}{2}$ oförm.). Namnets härledning är okänd; på grund av dial.uttalet, som synes förutsätta ett fem. *lund*, kan det icke vara best. form av det vanliga *lund*.

1 Långholmen, Västra en holme i Vänern kr. — Västra Långholmen 1920 jb. ∞ Tillhör Hammarö kyrka. Upptagen i jb enligt kammarkollegii beslut $\frac{29}{2}$ 1920. Se vidare naturnamnen.

1 Långholmen, Östra en holme i Vänern kr. — Östra Långholmen 1920 jb. ∞ Tillhör Hammarö kyrka. Upptagen i jb enligt kammarkollegii beslut $\frac{29}{2}$ 1920. Se vidare naturnamnen.

1 Lövnäs *lōvnēs* $\frac{1}{4}$ sk. — Löffnäs 1568 1590, Löfvenäs 1680 1877, Löfnäs 1914 jb. ∞ Första g. jb 1568, klostertorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{2}$ mtl, $\frac{1}{2}$ oförm.). Gården ligger på ett med lövskog beväxt näs i Vänern.

1 Mosserud *mōsēra* $\frac{1}{4}$ sk. — Mässerudh 1571-1686, Mäserud 1590-1877, Mosserud 1914 jb. ∞ Första g. jb 1571, klostertorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{2}$ mtl). Om *-rud* 'röjning' se inl. Ä gården finnes mossmark.

1 Mörmön *mērmon* $\frac{1}{4}$ sk. — Mjöremonn 1594, Möre- 1600, Mörmön o. d. 1621-1877 jb. ∞ Första g. jb 1594, klosternyb., sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{2}$ mtl). F. leden är urspr. antingen ordet *myra* (värml.dial. *mör*) eller det gamla ordet *möre* 'skog på sumpig mark'. Gården ligger i skogsmark nära Vänern.

1 Nolgård *nōlgār* 1 sk. — Nordergårdh 1540, Nord Gårdh 1568, Nolgårdenn 1590 1600, Nolgård o. d. 1633-1877 jb. — Norgårdhen 1540 Skjb 24. ∞ Ä. jbr klosterh. 1 mtl. F. leden är dial.form för *nord*. Gården ligger norrut från kyrkan.

1 Otholmen en holme i Vänern kr. — Otholmen. 1920 jb. ∞ Tillhör Hammarö kyrka. Upptagen i jb enligt kammarkollegii beslut $\frac{29}{2}$ 1920. Se vidare naturnamnen.

1 Rud *rē* 1 fr. — Rwdh 1509 dipl. — Rud o. d. 1540-1877 jb. ∞ Ä. jbr frälseh. 1 mtl. Namnet är fsv. *rudh*, *rodh* 'röjning', varom se inl.

1 Rudstorp *ro'sterp* $\frac{1}{4}$ sk. — Rudstorp o. d. 1600-1877 jb. ∞ Första g. jb 1600, klostertorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{2}$ mtl).

Ägora äro sammanblandade med gården *Ruds* ägor. Detta hemman och hmet Rud som i jordregistret öfverförts till särskilt upplägg skola jäml. kammarkollegii beslut ³/₁₁ 1916 där upptagas under benämning *Rud med Rudstorp*.

Skagene skågæna. — Skaffwen 1509 dipl. — Skaunen 1540, Skaunen 1542, Skaen(n)e 1543 1551, Skagen 1590-1877, Skagene 1914 jb. — Skaghen 1540 Skjb 24, Skaffwenn 1546 tl, Skagene 1758 kb kb 1793 1851 lh. ∞ 1540 upptagas två gårdar, vartill kommit ännu en gård. Namnet är kanske en urspr. sammansättning, där f. leden är ordet *skage* 'udde' och s. leden urspr. best. form i dat. *önne* av *ö* (fordom även i den allmännare bet. 'trakt vid vatten'). Jfr vidare *Stodene* i Grava sn och *Jüverön*, i dial. även *Jüverne*, i Karlstads sn. Gårdarna ligga vid en udde i Väneren.

1 Lilla (Skagene) lēlō sk. ¹/₄ fr. — Liille 1572, Lilla 1825 1877 jb. ∞ Första g. jb 1572, frälsetorp, sedermera öfverfört till hmn (¹/₄ mtl).

1 Stora (Skagene) stōrō sk. ¹/₄ sk. — Store 1660, Stora 1825 1877 jb. ∞ Ä. jbr klosterh. 1 mtl.

1 Västra (Skagene) vāstrō sk. ¹/₂ sk. — W. 1660 1686, Westra 1877 jb. ∞ Ä. jbr frälseh. 1 mtl (¹/₂ oförm.). Ligger väster om de andra gårdarna.

1 Svenshult svānsholt Svensholt ¹/₄ sk. — Hult 1624, Hulltt 1631; Engehult o. d. 1660-1686, Enghult el. Swānshult 1715, Svenshult 1825 1877 jb. — Engehult el. Swenshult sl. 1600t. gkg 1743 lh. ∞ Första g. jb 1624, krononyb., snart ¹/₄, senare ¹/₄ mtl (¹/₄ oförm.). Hette tidigast *Hult*, därefter *Ängelhult*.

Sätter sētār. — Sāther C 36, Säter 1486 dipl. — Sätter o. d. 1540-1877 jb. — Sāther 1540 Skjb 24. ∞ Sedan 1540 upptagas två gårdar. Särskilda gårdsnamn användas sällan i dagligt tal. Namnet är dial.form av ordet *säter*.

1 Norra (Sätter) (nōrō sētār) 1 sk. — N^a 1715, Norra 1825 1877 jb. ∞ Ä. jbr frälseh. 1 mtl.

1 Södra (Sätter) (sōnrō sētār Sōnnre S.) 1 sk. — S^a 1715, Södra 1825 1877 jb. ∞ Ä. jbr klosterh. 1 mtl.

Takene tākēnō. — Takenn 1568, Takene o. d. 1572-1877 jb. ∞ Omfattar två gårdar som icke upptas i de älsta jbr. Namnet är best. form i dat. av subst. *taka* 'intaga'.

1 Västra (Takene) vāstrō t. ¹/₄ fr. — W. 1660 1686, Westra 1877 jb. ∞ Första g. jb 1571, frälsetorp, sedermera öfverfört till hmn (¹/₄ mtl).

1 Östra (Takene) ōstrō t. ¹/₂ sk. — Öst. 1715, Östra 1825 1877 jb. ∞ Första g. jb 1568, klostertorp, sedermera öfverfört till hmn (¹/₂ mtl).

1 Torp tōrp ¹/₂ sk. — Tarpp C 36. — Torp 1540 1877 jb. ∞ Ä. jbr klosterh. 1 mtl. Om namnet se inl.

1 Toverud *tövara* $\frac{1}{2}$ sk. — Toffrydh 1486 dipl. — Tofverud o. d. 1540-1877. ∞ Ä. jbr frälseh. 1 mtl. F. leden är urspr. fsv. gen. *Tova* av mansn. *Tove*. Om *-rud* 'röjning' se inl.

1 Trumman en holme i Väneren kr. — Trumman 1920 jb. ∞ Tillhör Hammarö kyrka. Upptagen i jb enligt kammarkollegii beslut $\frac{20}{2}$ 1920. Se vidare naturnamnen.

1 Tvärhult y. *tværholt* Tvärholt, ä. *tværholts* Tvärholtet, $\frac{1}{4}$ fr. — Twerhult 1641, Tvärhult 1825 1877 jb. ∞ Första g. jb 1641, frälseh. $\frac{1}{4}$ mtl. F. leden är adj. *tvär* 'tvärs över liggande'. Namnet är kanske på ett eller annat sätt givet i förhållande till de närbelägna äldre gårdarna *Askhult* och *Svenshult* (älst *Hult*).

Tye tyä. — Tyia C 36, Thiyä C 36. — Tyghe 1540, Tydö 1542, Tyde 1543, Tyie 1546 1551, Tiio 1550, Tye 1568, Tya 1590, Tye 1600 1877 jb. — Tyghe 1546 tl, Tydho 1561 tl, Tyie 1568 tl. ∞ Sedan 1540 upptagas två gårdar. Härledningen av namnet är obekant (jfr möjligen *Tydje* sn, Dalsl., SOÄ XVII, 38 f.).

1 Västra (Tye) *väströ t.* 1 sk. — Wäst. 1715 1725, Westra 1877 jb. ∞ Ä. jbr frälseh. 1 mtl. Har även kallats *Nedre* (jfr följande gård).

1 Östra (Tye) *öströ t.* 1 sk. — Öfre 1715, Öfra 1725; Östra 1825 1877 jb. ∞ Ä. jbr frälseh. 1 mtl. Har även kallats *Övre T.* (jfr föregående gård). I dagligt tal användes benämningen *Börsen* (*bússön*).

1 Östanäs *östangs* $\frac{1}{2}$ fr. — ? Ostnäs 1486 dipl. — Östenäss 1540 1600, Östanäs 1633 1877 jb. ∞ Ä. jbr frälseh. 1 mtl. Gården ligger öster om en höjd. Medeltidsformen *Ostnäs* är kanske skrivfel för **Östnas*.

Försvunna:

Bäck(en). — Bak C 36. — Bäckén 1765 En 275. ∞ Enligt En torp under Hammar.

Stommen. — Stompnen y Hammarö 1540 Skjb 175.

Karlstad (socken)

kålsta länssamling K. landsförsamling

Socken var vid reformationstiden moderförsamling med annexerna Grava och Hammarö. Den är nu annex till staden.

Hette urspr. *Tingvalla*. Namnet förändrades i sammanhang med staden Karlstads grundläggning 1584. Vid Tingvalla hölls under medeltiden Värmlands landsting. I medeltidsbrev omnämnes "lagberget" ("a lagberghe i Th." 1411 dipl, "pa laghbergit i Th." 1473 dipl). S. leden i namnet är gammal pl. av ordet *vall* i bet. 'grässlätt'.

Namnformer före 1540: (de) Thingwaldum 1290 dipl, (par.) Thingwalli 1291 dipl, (de) Thyngualum 1305 1326 1353 dipl, Thingvalla 1307 1443 Stu 190, (de) Tyngwallom 1315 dipl, (de) Thingwallum 1340 1386 dipl, (per) Thingualdis 1347 dipl, Þingvallá kyrkio 1347 dipl, (af) Þingualum 1354 dipl, (de, scriptum) Thingualis 1357 1359 (avskr. 1399) ndipl 3: 249, (eccl.) Thingualensis (adj.) 1355 (avskr. 1399) ndipl 3: 248, (de, aff) Thingualum 1354 1359 dipl (Lgn 9) 1359 (avskr. 1399) ndipl 3: 249, Thingvalla 1360 1399 dipl, (i) Tingwalla 1361 dipl 1520 Stb 5: 639 1523 reg, (i) Þingualum m. 1300t. MEL, (i(n)) Thingwalla 1389 1473 dipl 1444 Lgn 33, (i) Thingwallom 1397 1411 dipl 1431 hskh 12: 78, 80, 1440 dipl, (in) Thingwallis 1411 dipl, (in) Tingvalla 1484 dipl, Thingualdis 1435 dipl, (i) Thingwall 1438 dipl, (i) Thyngualda 1440 ndipl 16: 115, Thingvalda 1440 dipl, (i) Tingwallom 1441 dipl, (i) Thingaldom 1441 dipl, Thingwaldha s. 1450 dipl, (j) Tingwallom m. 1400t. KrL, (j) Tingvallä 1467 dipl, (i) Tingwolde 1483 dipl, Tingwalle (sogn) C 4, Tingwalla prestagell 1509 dipl, Tinghewal 1529 reg, Tinghauol 1529 reg, (i) Tingwalle 1531 reg, Tingvalla civitas 1532 Abs 295, Tingvalla 1539 OMagnus.

Jordeboksformer fr. o. m. 1540: Tingvalla S. 1540 1576, Tingwalle S. o. d. 1543-1581; Karlstad(h) S. 1585 1590, Carlstad(h) S. 1600 1680, Carlstads S. o. d. 1633-1877.

Övriga namnformer: Tingevall s. 1555 reg, Tingewal(ssmarknat) 1666 Gs 332.

1 Alster *älster* $\frac{1}{3}$ fr. (sät.). — Alstirs quern 1397 dipl, Alsters quern 1415 dipl, Alsterquärn 1441 dipl, Alstre quärn 1486 dipl, Alsters quärn C 36, Alstrvm C 20. — Alster 1571 1680, Allster 1686 1877 jb. 2 Första g. jb 1572, frälsetorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{3}$ mtl). Ett annat frälsetorp upptages jb 1571—1606. Kallas ofta *Alsters bruk* (*älstas bruk*) på grund av flera industriella anläggningar å gården (tegelbruk, såg, kvarn). Under medeltiden omtalas *Alsters kvarn* (-s i de älsta formerna är påfallande), som upptages i jb 1571—1825. Namnet *Alster* tillkommer urspr. den förbiflytande älven (se sjön *Alstern*, naturnamnen).

Aspsäter *äspäter*. — Aspsäter 1594, Aspsätter 1725 1825, Aspsäter 1877 jb. 2 Omfattar två sent tillkomna gårdar, varav den ena uppdelats i tvenne.

1 Norra (Aspsäter) (*no'ra a.*) ^{359/1500} sk. — N. 1686, Norra 1877 jb. — Norra el. Ericsberg 1803 lh, Ericsberg el. A. 1829 lh, Ericsberg kb bek GS. ∞ Första g. jb 1614, frälsetorp, från 1616 ^{1/3} mtl (^{1/3} oförm.). Jfr nr 2. Kallas vanligen *Ericsberg* (*eriksberg*).

2 Norra (Aspsäter) ^{47/500} kr. — Norra 1877 jb. ∞ Införes jb 1877, utbrutet ur nr 1. Kronopark. Kallas i tal *Sörmon* (*sörmon*); jfr skogen *Sörmon*.

1 Södra (Aspsäter) *södra a.* ^{1/3} sk. — S. 1686, Södra 1825 1877 jb. ∞ Första g. jb 1594, kronotorp, sedermera överfört till hmn (^{1/3} mtl). Kallas vanligen endast *Aspsäter*.

1 Bommestad *bömssta* ^{1/3} sk. — Bommestade 1568, Bomerstadh 1576 1581, -sta 1610, Bummerstadh 1590 1633, Bommerstan 1660 1680, -stad 1686 1725, Bommestad 1825 1877 jb. — Bwmbestadha 1546 tl, Bommesta 1576 tl 1705 kb 1773 ggk, Bomerstadh 1590 tl, Bommerstad 1600 sl, Bomsta 1699 1721 kb, -stad 1749 kb 1811 lh. ∞ Första g. jb 1568, frälsetorp, sedermera överfört till hmn (^{1/3} mtl). F. leden är urspr. fsv. gen. av *bombare* 'trumslagare' (jfr fsv. *bomba*, isl. *bumba* 'trumma'). S. leden är urspr. pl. av *stad* med bet. 'boplatz' (se inl.).

1 Dingelsundet *dینگلسوند* ^{1/3} sk. — Dingelssön 1582, Dýngelsiö 1585, Dingerssönn 1600, Dingelsön(n) 1610 1633, Dingilzöön 1621, Dingelsundet 1660 1715 1914, Dingelsund 1825 1877 jb. — Dingesöön 1600 sl, Dingelssiö 1610 sl, Dyngölssundet 1664 Gs 286. ∞ Första g. jb 1582 (1581), kyrkonyb., sedermera överfört till hmn (^{1/3} mtl). Namnet sammanhänger tydligen med det från Norrland 1331 kända *Dingilsö*, men är f. ö. oklart. S. leden synes urspr. ha varit ö. Gården ligger vid ett sund i Vänern.

1 Edsgatan *ésgata* ^{1/2} sk. — Edttz Gattetörp 1568, Edttzgattetärp 1572, Edzgatta 1576 1581, Erichzgata 1610 1680, Erickzgatta 1621 1633, Erikz el. Edzgatan 1715, Edsgatan 1825 1877 jb. — Erisgatan 1540 Skjb 175, Esgatha 1576 tl, Ericksgata 1669 kb. ∞ Första g. jb 1568, kronotorp, sedermera överfört till hmn (^{1/3} mtl). F. leden är väl gen. av *ed* 'passage mellan eller uteder vatten', i äldre tid ofta omtytt till *Eriks*. S. leden är best. form av *gata* i bet. 'väg'. Gården ligger vid landsvägen intill sjön Alstern.

1 Ekorrviken *ikörvika* ^{1/3} fr. — Ikorneuikan 1587, Ikornawiken 1590, Ekorrviken 1825 1877, Ekorrviken 1914 jb. — Ekorwýken 1590 tl. ∞ Första g. jb 1587 (1584), krononyb., torp, sedermera överfört till hmn (^{1/3} mtl). F. leden är urspr. fsv. gen. *ekorna*, *ikorna* 'ekorre' (i värml.dial. *icker*). Gården ligger vid en vik på Jäverön.

1 Fantviken *fäntvika* ^{1/3} fr. — Fanteuiken 1585, Fantviken 1825 1877 jb. ∞ Första g. jb 1585 (1582), kyrkonyb., sedermera överfört till hmn (^{1/3} mtl). F. leden är urspr. fsv. gen. pl. av *fant* eller dess biform i sv. dial. (t. e. värml.) *fante* 'tok, tölp, trashank o. d.', här snarast ss. i no. *fantefolk* avseende 'tattare, zigenare' (påpekade av Lidén); jfr värml. *fantegut* 'lösdrivare'. Gården ligger vid en vik på Jäverön.

Fintan *finta*. — Finnetan 1568 1576, Finnetagen 1585 1610, Fintan 1633 1877 jb. — Finta 1669 kb kb 1600t. 1700t. ggk 1697

1820t. lh. ∞ Urspr. en gård, som numera uppdelats i tvenne. F. leden är väl urspr. folkslagsnamnet *finne*. S. leden är urspr. best. form av subst. *taga* 'intaga'.

1 ¹⁷⁹/₅₀₀ sk. ∞ Första g. jb 1568, kronotorp, sedermera överfört till hmn (¹/₂ mtl). Jfr nr 2.

2 ²¹/₅₀₀ kr. ∞ Införes jb 1877, utbrutet ur nr 1. Kronopark; kallas vanligen *Kronoparken* (*krönparken*).

1 Fintatorp *fintatorp* ¹/₃ sk. — Fintan(n) 1616 1633, Finnetan 1621; Fintatorp o. d. 1660-1877 jb. — Finitatorpp 1596 tl; Finethan 1600 sl, Finnetan 1610 sl. ∞ Första g. jb 1616 (i tl på 1500-talet), skatteh. ¹/₃ mtl, älst även kallat *Finnetan* (jfr den närliggande gården *Finlan*). Jb 1581—86 upptages ett kyrkoryb. *Finnela(g)torp*.

1 Glofsön *glöfsa* Glofsen, en holme sk. — [Gläfsand 1698, Gläfsand 1715], Glofsan o. d. 1723-1877, Glofsön 1914 jb. — Glöfsen 1600t. ggk, Glöfsanden sl. 1600t. ggk, Glöffsan 1698 kb, Glofsa 1721 1749 kb, Glöfsa 1740t. lh, Glofsön 1700t. ggk kb. ∞ Första g. jb 1698, krono. Belägen i Vänern. Se vidare naturnamnen.

1 Henstad *hénsta* ¹/₄ sk. — Henstad o. d. 1616-1877, -stan 1660 jb. — Heenstad 1600 sl. ∞ Första g. jb 1616, skatteh. ¹/₄ mtl. F. leden är urspr. gen. av det gamla mansn. *Heden* (fsv. *Hidhin*). S. leden är *stad* 'boplatz' (se inl.) eller, då namnet synes vara jämförelsevis ungt, kanske snarare urspr. best. form av *taga* 'intaga' (jfr *Fintan*).

1 Jäverön *jævørga*, *jævøna* Jäverne ¹/₂ fr. — Gäffuerönn o. d. 1540-1610, Gäffuerne 1543, Gefuernerne 1572, Jäfverön 1825 1877 jb. — Gäffuerne 1581 tl, Gefverne 1764 kb, Djäfverne 1698 kb, Jäfverne 1699 kb kb 1771 1783 lh, Diefwernö 1703 kb. ∞ Jb 1540—51 upptages ett kronotorp (skattetorp) i Alsters sn, Väse hd (1540 i Ölme sn och hd). Från 1568 i Karlstads sn, sedermera överfört till hmn (¹/₃ mtl). Gården ligger på *Jäverön* (se naturnamnen). F. leden är väl urspr. fsv. gen. sg. *giävar* av *giälf* 'gåva', antydande att ön någon gång blivit bortskänkt. Talformen *Jäverne* har ss. s. led gammal dat. i best. form *ønne* av ö.

1 Kattviken ä. *kätvika* ¹/₃ sk. — (aff) Katthawikom C 36, Kattaviken C 36. — Kattewyck 1571, Kattewykan 1610 1725, Kattviken 1825 1877 jb. — Bergvik kb, Bergviken GS. ∞ Första g. jb 1571, frälsetorp, sedermera överfört till hmn (¹/₃ mtl). Numera användes vanligen namnet *Bergvik* (*bærvik*). F. leden i *Kattviken* är urspr. fsv. gen. *katta* av *katt*, troligen i bet. 'vildkatt'. Gården ligger vid *Kattviken* (se naturnamnen) intill bergshöjder.

1 Knapptad *knäpsta* ¹/₂ fr. — Knapstade 1568, Knapstadh 1572 1686, Knapptad 1725 1877 jb. ∞ Första g. jb 1568, frälsetorp, sedermera överfört till hmn (¹/₂ mtl). F. leden är säkerligen gen. av det fsv. (och isl.-fno.) tillnamnet (fda. mansn.) *Knapp*. Om s. leden *stad* med bet. 'boplatz' se inl. (jfr dock *Henstad*).

1 Kroppkärr *krøppær* 1 sk. — ? Croppoker 1348 dipl. — Kråpkier 1568, Nhore Kroppekier, Söndre Kråppekier 1572, Kroppekier 1576 1585, Kroppkjerr 1825 1877 jb. — Kroppkärr 1830t. lh kb bek GS. ∞ Första g. jb 1568, kronotorp, sedermera överfört till hmn

(1 mtl); saknas jb 1586—1613. Namnet är väl urspr. namn på *Kroppkärrssjön* (se naturnamnen), vid vilken gården ligger. F. leden är väl ettdera av dial.orden *kroppa* 'klimp, klump' (jfr *Kroppa* sn, Färnebo hd) eller *kropp* 'tallkrön' (ags. *cropp* 'topp', fhty. *kropf* 'utväxt'), som ingår i t. ex. *kroppås* 'det översta av taket', *Kroppefjäll* på Dal (SOÄ XVIII, 155), m. m. (även i bot. 'knöl, klump', t. ex. i *kroppkakor*) och syftar i så fall på höjden öster om sjön.

1 Långsviken *långsvika* $\frac{1}{3}$ fr. — Languiken 1585, Longswicken 1590, Långsviken o. d. 1600-1877 jb. ∞ Första g. jb 1585 (1582), kyrkonyb., sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{3}$ mtl). F. leden är väl antingen gen. av det gamla mansn. *Lång* eller (Lidén) av ett urspr. namn **Langer* 'den långa' på den vik på Jäverön vid vilken gården ligger.

1 Lövnäs *lönngs* $\frac{1}{3}$ sk. — [Loffuenhuäs 1571,] Löfnäs o. d. 1572-1825 1914, Löfvenäs o. d. 1680-1877 jb. ∞ Första g. jb 1571, kronotorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{3}$ mtl). Gården ligger på ett delvis med lövskog beväxt näs i Vänern.

Mölnaretorp *mönatorp*. — Mölnertorp 1623, Mölnaretorp 1680 1877 jb. — Mölnaretorp kb; Mölnaregården 1669 1721 kb 1700t. 1770t. lh, -gård 1770t. 1800t. lh, Mölnargårdarne 1724 lh. ∞ Omfattar två sent tillkomna gårdar. Ofta har förekommit namnet *Mölnaregården*, dock företrädesvis för den äldre av gårdarna (se *Västra M.* nedan). F. leden är dial. biform till ordet *mjöltnare*. Gårdarna ligga vid Alstersälven.

1 Västra (Mölnaretorp) (*västrä m.*) $\frac{1}{4}$ fr. — W. 1653 1686, Westra 1877 jb. ∞ Första g. jb 1623, kronoh. $\frac{1}{4}$ mtl. Kallas vanligen *Mölnaregården* (*mönngårn*).

1 Östra (Mölnaretorp) *östrä m.* $\frac{1}{4}$ fr (sät.). — Ö. 1653 1686, Östra 1825 1877 jb. ∞ Första g. jb 1653, skatteh. $\frac{1}{4}$ mtl.

1 Rud *rud* 1 fr. — (i) Rudi 1434 dipl. — Rud o. d. 1540-1877 jb. ∞ Ä. jbr frälseh. 1 mtl. Kallas ofta *Karlstadsrud* (*kälstarud*). Namnet är ordet *rud* 'röjning' (se inl.).

1 Rudstorp *rustorpe* Rudstorp, ett torp fr under frälsehemmanet Rud nr 1. — Rudstorp o. d. 1694-1877 jb. ∞ Första g. jb 1694, oskattl. frälsetorp. F. leden är gårdsnamnet *Rud* (se ovan).

1 Smörhall (*smørhað*) $\frac{1}{3}$ fr. — Smörhall 1587 1877 jb. — Halla 1669 1721 kb, Hallan 1704 kb. ∞ Första g. jb 1587, krononyb., sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{3}$ mtl). Kallas vanligen *Hallen* (*håla*), vilket namn är best. form av ordet *hall* 'häll'. Anledningen till namnet *Smörhall* är obekant (jfr O. Lundberg, NoB 8, s. 49 ff.).

1 Sundet *sūna* $\frac{1}{3}$ fr. — Sundit 1600, Sundet o. d. 1610-1725 1914, Sunnet 1825 1877 jb. ∞ Första g. jb 1600, kronotorp, sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{3}$ mtl). Ligger på Jäverön vid ett sund.

1 Svinbäcken *svinbækæn* $\frac{1}{4}$ sk. — Swinebäcken o. d. 1600-1686, Svinbäcken 1715 1877 jb. ∞ Första g. jb 1600 (1594), krononyb., sedermera överfört till hmn ($\frac{1}{3}$ mtl). Ligger vid en till Kroppkärrssjön rinnande bäck.

1 Vidön *vidæn*, *vidga* 1 sk. — (de) Widhö 1312 dipl, (de) Withö 1314 dipl, (de) Vidö 1314 dipl, (de) Vide 1314 dipl, (i) Vidönne 1434

dipl, Vidö C 20 C 21. — Vidön 1540 1877 jb. ∞ Ä. jbr frälseh. 1 mtl. F. leden är väl adj. *vid* 'vidsträckt' eller snarare växtnamnet *vide*. Gården ligger på en terräng, som förr säkerligen varit en ö i Vänern.

X 1 Våxnäs *våksnæs* ^{171/23040} kr, ^{22869/23040} fr (sät.). — Ofir, Nidhir Waxsenes 1443 dipl, Waaxnäs 1444 dipl, Öffwre Waaxnes 1450 dipl, Nidhre Waxnes 1450 dipl, Öffrawaxnes, Nidhrewaxnes C 4, Woxsnes 1508 ndipl 15:117. — Voxnäs 1540, Wåxnäs 1680 1877 jb. — Norra V. 1705 1768 lh, Södra V. 1700t. lh, Stora V. 1764 kb 1765 En 255 1768 lh 1830t. lh bek, St. V. ek GS, Lilla V. 1765 En 255 1760t. 1798 lh bek, L. V. ek GS. ∞ Ä. jbr frälseh. 1 mtl. Saknas jb 1608-23. Jb 1540—1600 upptages ännu ett hmn med namnet Våxnäs. En stor del av gården hör till Karlstads stad (³/₄ mtl, kallat *Stora V.* förbytta till staden 1763, enl. kam.kollegii skrivelse ²⁴/₁ 1817, och vissa områden av ¹/₄ mtl, kallat *Lilla V.*, ävenledes införlivade med staden). Under medeltiden skildes mellan *Övre* och *Nedre V.*, sedermera mellan *Norra* och *Södra V.* och slutligen mellan *Stora* och *Lilla V.* — Huruvida f. leden urspr. är gen. av ordet *våg* i den från sv. dial. kända bet. 'vatten' är oviss. Gården ligger vid Klarälven.

1 Välsviken *vælsvika* ¹/₂ sk. — Wälingzuich 1574, Wellingzwi-kiann 1600, Wälsviken 1610, Välsviken 1825 1877 jb. — Wellingz-wigh 1576 tl, Wälnxuiken 1581 tl. ∞ Första g. jb 1574, frälsetorp, sedermera överfört till hmn (¹/₂ mtl). Gårdens namn tillhör urspr. den bredvidliggande viken av Vänern, nu kallad *Välsvikstjärnet* (se naturnamnen). Detta namn visar att viken betraktats som en sjö, ej som en vik. Dess urspr. namn kan då ha varit antingen *Vällingen*, som finns som sjönamn på flera ställen i Sverge, en bildning till *vall* ("Vällsjön") eller det *Väling* som ingår i fsv. *Welingznees* 1354, nu *Välsnäs*, och väl hör till fsv. *val* 'stock, stång' (ingående i *grundval*). Jfr Hellquist, Sjön. s. 735. Sedermera har då *vik* tillagts. Namnets utveckling har i så fall varit som i det nyssnämnda *Välsnäs* av *Välingsnäs*.

1 Åtorp *a'torp* ¹/₂ fr (sät.). — Åtorp 1607, Åtorp 1610 1877 jb. ∞ Första g. jb 1607, frälsetorp, sedermera överfört till hmn (¹/₂ mtl). Motsvarar troligen ett i jb 1571-1606 upptaget frälsetorp *Alster*. Gården ligger vid Alstersälven.

Försvunna:

Fialstapn, -stafn. — Fialstapn 1291 dipl, Fialstafn 1281-92 dipl (Fialstapn a t.). ∞ Nämnes som domkyrkogods i Tingvalla socken i slutet av 1200-talet. F. leden kan vara fsv. *fjäl* (för äldre **fial*) 'fjöl, bräda', i fno. samt i sv. ornamn även med bet. 'bro, spång' (se Hellquist, NoB 4, s. 138 f.) och s. leden fsv. **stamn* 'fördämning' (jfr *stämna* i samma bet. och SOÄ XIX, 26).

Tingvalla stom. — Tingvalla stomp(s) 1540 Skjb 175.

Karlstad (stad)

kálsta

Karlstad erhöill stadsprivilegier av hertig Karl (senare Karl IX) $\frac{6}{10}$ 1584, varigenom staden till evärdelig egendom erhöill hela *Tingvallaön* jämte fiskevatten och andra därtill hörande ägor ävensom området norr om älven intill Färjestads och Ruds ägor (med undantag av Kroppkärr). Genom k. br. $\frac{6}{10}$ 1609 tillförsäkrades staden hemmanet *Tormestad* och genom k. br. $\frac{12}{10}$ 1633 i stället för *Romstad* gården *Södra Våxnäs* (se Karlstads sn). *Romstad* skulle tillsvidare brukas som arrende men blev 1649 åter stadens egendom. Genom k. br. $\frac{29}{12}$ 1647 bekräftades donationen av *Tingvallaön*. Enligt magistratens och stadsfullmäktiges uppgift till kammarkollegium består stadens donationsjord av 1) *Tingvallaön*, vilken inbegripit de gamla hemmanen *Tormestad* eller *Herrhagen*, *Tingvalla* eller *Viken* och *Långön* och *Bjefsen*¹; 2) öster om Klarälven: hemmanen *Sundsta*, "*Kortäsen*" och *Heden*² jämte *Örsholmen* (jfr natur.); 3) väster om Klarälven: hemmanen *S. Våxnäs* och *Romstad*. — I ä. jbr återfinnas av dessa hemman följande, varjämte här även upptagas hemmanen *Sanna* och *Sandbäcken*, *Norra* och *Södra*, vilka i sen tid införlivats med staden. Se även *Våxnäs* i Karlstads sn.

Kartåsen. — Karttåss 1572 1581, Karttåssen 1585 jb. ∞ Första g. jb 1572, kronotorp. Låg öster om Sundstad (enligt karta 1713, R 134). F. leden är väl urspr. *karl*, möjligen i den från Närke kända bet. 'mindre sten' (jfr även vgt.dial. *karlmosse* 'tuvig mosse' m. m.).

Långön. — Långön 1540, Lanngnö 1542, Långnö 1543, Lagnöden 1546 1548, Lagö(ö)n 1550 1551, Langnön 1576, Langö 1585 jb. — Lagnön 1540 Skjb 175, Långö(h)n 1713 1839 lh. ∞ Ä. jbr 2 kyrkoh. (präste) om vardera 1 mtl. Hmnet bestod av (åtminstone norra delen av) den långsträckta ö som bildar stadens fortsättning åt sydväst.

Romstad. — Rusta 1540, Romstadh 1542-1600, Rumstad 1543, Råmsta 1548 jb. — Romsta 1713 lh, Romstad 1790t. 1839 lh. ∞ Ä. jbr fräseh. 1 mtl. Härledning av f. leden är okänd. S. leden är väl urspr. pl. av *stad* med bet. 'boplats' (se vidare inl.).

Sandbäcken *sānbækēn*. — Sandebäkien 1600, Sandbäcken 1610 1877 jb. — Sannebecken 1581 tl. ∞ Omfattar två i jb sent införda gårdar, fr. o. m. 1914 införlivade med Karlstads stad jäml. k. br. $\frac{26}{10}$ 1913. Ligger vid en till Klarälven rinnande bäck.

Norra (Sandbäcken) *nørø s.* ($\frac{1}{4}$ kr). — N. 1660, Norra 1825 1877; St. 1680 1686 jb. — Öffre 1663 1664 Gs 274, 296. ∞

¹ *Bjåsen* (*Bjefsen* 1713 R 134) låg söder om Långön och är fortfarande namn på en lägenhet här (dial.uttal *bjæsa*).

² Ligger mellan Örsholmen och Välsviken.

Första g. jb 1646, frälseh. $\frac{1}{4}$ mtl. Har förr även kallats *Övre* och *Stora S.* (jfr följande).

Södra (Sandbäcken) *södra s.* ($\frac{1}{6}$ kr, $\frac{1}{12}$ fr). — S^a 1715 1725, Södra 1825 1877 jb. — Nedre 1663 1664 Gs 274, 303, Neder 1664 Gs 296. ∞ Första g. jb 1600 kronotorp, senare överfört till hmn ($\frac{1}{4}$ mtl). Har förr även kallats *Nedre S.* (jfr föreg.).

Sanna såna (1 kr). — Sanda 1540 1680, Sanna 1686 1877 jb. ∞ Ä. jbr frälseh. 1 mtl. Fr. o. m. 1914 införlivat med Karlstads stad jämnl. k. br. $\frac{26}{9}$ 1913. Namnet är urspr. fsv. pl. *sanda(r)* av ordet *sand*.

Sundstad. — Sunstadh 1585 jb. — Sundsta 1713 1839 lh, Sunsta GS. ∞ Jb 1585 kyrkotorp. F. leden är kanske *sund*. Ligger där Klarälven grenar sig. S. leden är *stad* i bet. 'plats'.

Tormestad. — Tormestadh 1540 1585, -sta 1546 1551, Tormodsta 1542, Tormosta 1543, Tärmestadh 1572 1581 jb. — Tormistada 1540 Skjb 175, Tormestad 1696-1839 lh. ∞ Ä. jbr kyrkoh. (präste) 1 mtl. Låg strax öster om den nuvarande staden. F. leden är fsv. mansn. *Thormod*. Om s. leden se *Romstad*.

B. Naturnamn.

Sjöar, tjärnar, vikar, sund.

Abborrtjärnen (Norra och Södra) G *åbörgæna* (nø'ra, sønra). — Norrkärn, Sörkärn 1776 R 23, Abborrtjärn el. Nordtjärn Cm, Sörtjärn Cm, Sörtj. ek.

Acksjön G *åksön*. — Agsjön 1663 Gs 270, Acksjön 1765 En 302 1776 R 23, Acksjön ek GS Cm. ∞ Härledningen av f. leden är obekant, då intet av de hos Lidén, Festskrift till Johansson, s. 111 f. med där anförd litt., anförda tolkningsförsöken synes antagligt.

Alstern G samt (till större delen) Väse hd *ålstæn* (*ålstæn*). — Alstern 1664 Gs 284 En 256 1768 lh 1773 Fw 17 glex 1:42 Bn 107 ek bek GS Cm Sve 5:409, Alstern 1665 Gs 317, Alster 1670t. R 133, Alstern Hofsten 46, Allstern 1783 lh. ∞ Namnet *Alstern*, som även förekommer ss. sjönamn i Färnebo hd och i Småland samt som bekant vid Hamburg, är förmodligen förkortat av *Alstersjön* liksom det förr stundom förekommande namnet på Alstersälven *Alstran* av *Alsterån*. Båda dessa namn innehålla ordet *alster* i en äldre bet. 'något som tillväxer', väl syftande på växlande vattenstånd, troligen närmast i älven, som tidigare än sjön torde ha fått namn att döma av andra liknande fall. Jfr gården *Alster*.

Färdsjön G *få'sen*. — Fär-Kärn 1728 R 10; Fär Siön 1736 R 11, Fälsjön En 303, FärsSiön 1779 R 23, Färsjön ek GS, Fallsjön el. Färsjön Cm. ∞ F. leden är säkerligen *färd* (i dial. *fal*), kanske i den dial. bet. 'spår (efter djur)'.
Färsjön G *få'sen*. — Fär-Kärn 1728 R 10; Fär Siön 1736 R 11, Fälsjön En 303, FärsSiön 1779 R 23, Färsjön ek GS, Fallsjön el. Färsjön Cm. ∞ F. leden är säkerligen *färd* (i dial. *fal*), kanske i den dial. bet. 'spår (efter djur)'.

Hyen, Norra och Södra G samt Kils hd *nø'ra, sønra hyæn*, (*sødræ hy'n*, (*hy'næra* Hynarna). — Hyggen 1663 Gs 270, Hynnen 1670t. R 133, Norre Hyn 1697 R 134, Lacus Norr, Söder Hynnen 1708 R 134, Norr-Hynnen, Söder-Hynnen 1742 R 133, Siön Nedra Hyn 1771 R 18 1774 R 20, Norra, Södra Hyen 1776 R 23 En 302 Cm, Sjön Södra Hyn 1780 R 23, N., S. Hyen Hln, Norra, Södra Hyn ek GS Sve 5:402, Hyn Bm 13. ∞ Namnet visar sig på grund av äldre skrifningar (och dial.uttalet) vara ett urspr. *Hynnen* (jfr värml. *pïen* för *pinnen* o. d.), en nära släkting till älvsnamnet *Hynnan* i Älvdals hd, det östgötska sjön. *Hunn* och det no. gårdsnamnet (urspr. sjön.) *Hunn*. Vad detta urspr. betyder är mycket ovisst. Ett förslag är framställt av Bugge hos Rygh, En s. 111; andra gissningar hos Hellquist, Sjön. s. 237 ff.

Ilandasjön G *ilandasgn*. — Ilanda siön 1765 En 302, Ilandasjön Cm; Ilandatjärn ek. ∞ Vid *Ilanda*.

Kattjärn G *kätjæn*, *kätjæn*. ∞ Öster om Öjenäs.

Kroppkärrssjön G *kroppæsgn*. — Kroppekärnen 1662 Gs 255, Kroppekiärn 1665 Gs 324, Kropkiern 1708 R 8, Kropptjern Hln,

Kroppkärrs Siön 1744 R 11, Kroppkiärs siön En 256, Kroppkjers Sjön 1770 R 18, Kroppkärrs sjön ek GS, Kroppkärrsjön Cm. ∞ Vid gården *Kroppkärr* (jfr denna).

Lindtjärn 2 G *långn.* — Lind-Kjärn 1766 R 16, Linnkjärn 1779 Fw 884, Linnkjärn Bn 143, Lind tj. ek, Lintj. ek GS, Lintjärn Cm.

Lomtjärn G *långn.* ∞ Mellan Färdsjön och Narsjön.

Långarna G *långn.* — Lången 1765 En 302. ∞ Lång och smal tjärn väster om Ilanda.

Narsjön G *ngs.* — Narsjön ek, Nordsjön el. Narsjön Cm. ∞ Härledningen av f. leden är okänd.

Sandbäckstjärnet K *sandbäcksgn.* — Sanbeckzkärnen 1664 Gs 303, Sandbäckskärn En 263. ∞ Norr om *Sandbäcken*.

Skärenoret G *skärngn.* — (i) Skoro nore 1359 dipl. — Skäre Noret 1765 En 304. ∞ Strax väster om *Skäre* station. Har varit ett rinnande vatten (1359 dipl. "i Sk. n. i mizströmen" och se En s. 304). S. leden är *nor* 'förträngning, särskilt av vatten'.

Stodenenoret G *stönngn.* Binamn: Torpnoret *törpngn.* — Torps Noret 1765 En 304. ∞ Mellan *Stodene* och *Torp*. Har varit ett rinnande vatten (se En s. 304). Om s. leden se föreg.

Stodenesjön G *stönsgn.* — Stodenetjärn Cm. ∞ Vid *Stodene*.

Sundstadstjärn, Lilla och Stora Kst. — Sundstadh kärnen 1664 Gs 285, L., Store Sundsta-Kiærn 1713 lh, Sundstadskärnet En 263, (Lilla) Sundstatjärn Cm, St. Sunsta tjärn ek. ∞ Namnet efter det forna hmnst *Sundstad* (se Kst).

Svinbäckstjärnet K *svinbäcksgn.* — Swinebäckskärnet 1765 En 263, Svinbecks Kärn 1770 R 18, Svinbäckstjärn Cm. ∞ Norr om *Svinbäcken*.

Torpnoret se Stodenenoret.

Trollsjön G *trollsgn.* — Troll siön 1765 En 303, Trollsjön ek Cm.

Vänern H-K-Kst (*vænæn*). — Wienicæ paludis omkr. 1200 Saxo, Væni m. 1200t. krl b. 1300t. Sn, Vænes (gen.) b. 1300t. Osr, Vænis (gen.) krl, (i, ur, fyrer o. d.) Væni krl b. 1300t. hkb frs rb sl. 1300t. fl sl. 1300t. ia, (i, fra) Veni (U-, Ve-) b. 1200t. Osr msk fl, Vænis (gen.) frs, (vid o. d.) Væni frs, Væner fl, Wæni b. 1300t. vglrv, Væner m. 1300t. sl. 1400t. vglrv 1502? Vjb 213, (i) Uæni b. 1300t. vglrv, (de) Væni 1346 dipl, Wæner 1469 dipl, Wæner sl. 1400t. srs, Wæner 1526 reg, Væner lacus 1532 Ahs 219 1539 OMagnus; Lacus Scarsæ 1339 Ahs 218, Væne Lacus m. 1400t. Ahs 219, Yona vel Sthrese lacus omkr. 1474 Ahs 219, Schrese lacus 1480t. Ahs 219. — Wæner 1543 reg 1697 lh, Wæner Lacus 1656 ggk 1661 1699 lh, Lac Wæner 1706 Ll, Wæner Lacus 1613 Als 1689 ggk Hmn 1753 lh, Wæner 1692 1750 lh, Wæneren Lacus 1648 lh, Wæneren Lacus 1648 lh, Wæner Lacus m. 1600t. ggk, Wæner 1709 lh, Wæner Lacus 1728 lh, Siön Wæneren 1692 ggk, Wæner Lacus 1694 1712 lh, Stora Siön Wæner 1706 1726 lh, Wæneren 1722 lh, Wæneren Lacus 1731 lh, Sjöen Wæneren 1743 lh, Wæner (We-) Tdr Ms Hln Hhr GS gik bgik ek. ∞ Namnet, som kanske återfinnes i det finska ortnamnet *Vaunia* (Saxén,

SNF 1: s, s. 36), är möjligen ett urgammalt fnord. ord med bet. 'det våta, vattnet'. Släktingar äro kanske de från fnord. mytologien bekanta namnen på gudaätten *Vuner* samt älven *Vän*. Fsv. *Vänir* är då bildat till *van-* på samma sätt som isl. *æger* 'vatten, hav, havsguden' till *ag-* (i *ey* av **agwið*), *ah-* (i *ā* 'å' av **ahwō*) 'vatten'. En något avlägsnare släkting är kanske sv. *vinter*, urspr. 'vätans tid'. Jfr Hellquist, Etym. Bemerk. (Gefle 1893) s. ix och där anf. litt. (annorlunda Hellquist, Sjöen. s. 739 ff.). Emellertid kan det ock tänkas, att namnet är bildat till fsv. *vän* 'vän, förhoppning', no. dial. *von* 'ställe där man väntar sig jakt- eller fiskelycka', sv. dial. *vån* 'fisk-redskap', liksom isl. *særer* 'en som ger sår' till *sár* 'sår', *sætter* 'förlikningsman' till *sátt* 'förlikning' o. d. Grundbetydelsen vore då 'den som inger förhoppning (om fiskelycka)'. Jfr T. E. Karsten, SNF 2: 2, s. 39 f., Sv. bygd i Österbotten 1, s. 96 f. — I senare tid har best. artikeln tillfogats. Den urspr. formen finns ännu kvar i uppkallelse-namnet *Skitne Väner*, en liten tjärn i Valbo hd, Dalsl. (se SOÅ XVIII, 179 och jfr E. Noreen, NoB 8, s. 175). — Om de äldsta (utländska) kartornas namnformer (*Lacus Scarsæ* 'Skarasjön' samt senare miss-uppfattade former) se Ahlenius, Ol. Magnus, s. 218 f.

Örsholmstjärn Kst. — Örsholmskärn(et) 1765 En 263 f., Örsholmstjärn ek. ∞ På Örsholmen.

Andholmsviken K *ånholmsvika*. — Anholmsviken ek. ∞ Vid Andholmen (se nedan).

Fiskeviken H *fiskvika*. ∞ Vid hmnnet *Fiskevik*.

Grundviken Kst *grünvika*. — Grund Wika 1740 R 133, Grundviken ek.

Hallviken K *hålvika*. — Hähl Wika 1740 R 133, Hallviken ek. ∞ Namnet efter lägenheten *Hallen* (ek *Hallan*) under Kattviken.

Hammarösjön H-Kst *håmærgsgn*. — Hammarö Sjöhn 1697 R 6, Hammarö Sjön 1786 R 26, Hammarösjön ek Cm, Hammarö sjön GS; Hammarö wiken 1765 En 234, Hammaröviken Bn 110 Cm; Hammarö-fjärden Sve 5: 402.

Hästviken H *håstvika*. — Hästviken ek.

Kattfjorden K samt Grums hd *kåtfjon*. — Kattefiorden 1642 Gs 72, Katte Fiord 1670t. R 133, Kattefioln 1783 lkk, Katt Fjärden Hln. Kattfjärden Bn 110 ek bek GS Sve. 5: 402, Kattfjorden Cm, Kattfjorden Cm. ∞ Namnet är väl förkortat av ett *Kattviksfjorden*. Ligger utanför *Kattviken* (se följ.).

Kattviken K *kåtvika*. — Kattewykan 1642 Gs 73, Katte Wyken 1697 R 6, Katt vika 1740 R 133, Kattwiken 1773 Fw 21, Kattviken ek. ∞ Se vidare gården *K*.

Kiviken H *gfvika*. — Kiviken ek. ∞ Härledningen av f. leden är obekant (möjligen urspr. *Kiv-*, jfr namn som *Trüttingen*, d. v. s. 'omtvistad äng').

Knappstadsviken K *knåpstavika*. — Knappstads Sjö 1740 R 133, Knappsta-Sjön 1781 R 23; Knappstadsviken ek. ∞ Vid *Knappstad*.

Kråkviken K *kråkvika*. — Kråkviken ek.

Porsviken K *po'svika*. — Porsviken ek.

Rödskärsviken K *rödsqvika*. — Rösgrädsviken ek.

Sättersviken H *sättsvika*. — Sättersviken 1692 R 10, Sättersviken 1740 R 133, Sättersviken ek GS Cm. ∞ Vid *Sätter*.

Torsängen H *to'sæga*. — Torsängen ek. ∞ Härledningen av f. leden är obekant (jfr *Torsholmen* s. 31).

Tyeviken H *ty'vika*. — Tyeviken 1740 R 133, Tyeviken Hln. ∞ Vid *Tye*.

Välsvikstjärnet K *välsviksgården*. — Väls Wyken 1708 R 8, Välsviken ek; Välsvik Kärn 1740 R 133, Välsvike Kärn 1770 R 18. ∞ Vik av Vätern vid *Välsviken* (se terr.).

Ängersviken H *ängsvika*. ∞ Mitt för V. Takene. F. leden synes vara gen. av fnord. *angr 'vik'*, som väl då från början enbart varit namnet och vartill senare *vik* lagts.

Glofsundet, Västra och Östra K *västtra, östra glo'fsund*. ∞ Mellan land och Glofsön samt Glofsön och Jäverön.

Rävösundet, Lilla H *lilla rävösund*. ∞ Mellan Rävön och Hammarön. Jfr följ.

Rävösundet, Stora H-K *stora rävösund, rävösund*. — Rävösundet omkr. 1640 Gs 32, Rävösundet 1644 Gs 89, St. Rävösundet ek GS. ∞ Mellan Rävön och Jäverön.

Vattendrag.

Alstersälven K samt Väse hd *älstasælva*. Binamn: Byälven *by'ælva*; Gunnerudsälven *günneru'sælva*. — Alster elfv omkr. 1640 Gs 23, Alsters elfv 1666 Gs 348, Alsters-Åen 1772 gkg, Alsters-Älf 1773 Fw 15, Alsters-älfven el. Alstra 1773 Fw 16, Alstra-ån glex 1: 42, Alsters-elfven el. Alstran Bn 107, Alsterselfven Cm, Alsterån Sve 5: 408. ∞ *Alsterns* (se denna) avlopp. Namnet är väl närmast givet efter gården (bruket) *Alster*. Älven synes ält ha hetat *Alster* (se gården). Binamnen efter gårdarna *Äyn* och *Gunnerud* i Väse hd.

Byälven se Alstersälven.

Dingelsundsådran K *dīgolsunsæra*. — Dingelsundsådran Cm. ∞ Klarälvens västligaste utloppsarm. Namnet efter gården *Dingelsundet*.

Djupsundsådran H-K *jūpsunsæra*. — Skoghallsälven Cm. ∞ Klarälvens utloppsarm öster om Vidön, vid gården *Djupsundet*.

Gravaån G *gråvåa, gråvåa* Gravaån. — Grafwa ån 1765 En 304, Grafvaån Cm. ∞ Utlopp för S. Hyen.

Gunnerudsälven se Alstersälven.

Klarälven G-K-Kst *klårælv* (*klåra*, *klåra* Klaran i Älvdals hd) — (j) Gautälfuina sl. 1200t. Ngl 2: 491. — Vlleröss Elf sl. 1600t. R 8; Elfwedalz Elfwen 1696 lh, Elfwe Dahls Elfwen 1697 lh; Stoor Elfwen 1707 lh, Store Elfwen b. 1700t. Hofsten 51, Stor Elfwen 1722 lh, Stor älfwen 1762 Alm q 444, Stor-Älfven 1762 Alm q 430, Storelfven Alm q 200, Clarus alias Stoorelf 1690 Kaarb C 2, Store- el. Clara Elf b. 1700t. Hofsten 58, Clara stora elf 1748 lh, Stor-Elwen Klara 1775 lh, Stor el. Clara älf 1783 lkk, Klarelfven el. Storelfven glex 4: 182 Bn 103, Clara b. 1700t. Hofsten 51 1762 Alm q 429 Bm 95, Klara-Elwen 1775 lh, Clara elf 1762 1820 lh, Clar Elfven 1820 lh, Clara Elfven 1829 lh, Klarelfven glex 5: 537 ek, Clarelfven Bm 95, Klaran glex 5: 247 Ax 27, Klar elfven GS, Klarälfven Sve 5: 344, Klar-elfven ek, Klarälven GS. ∞ Älven kommer närmast från Kils hd och rinner ut i Vänern genom ett flertal armar. Älst synes namnet *Gautälf* (och *Älf*) ha givits även åt Klarälven (se vidare *Götaälv*, SOÄ XII, 149 f.). Det 1282 dipl uppträdande (in) *amnye Wllärörh* är väl knappast att uppfatta som *Ullärö(ia)r älf* 'Ulleruds älv', givet efter (N.) *Ullerud* i Kils hd, såsom Hellquist, Sjön. s. 674 antar, utan torde avse någon annan älv (se Karlssons register till Dipl. suc. 1—2). Enligt Stu s. 185 skall under unionstiden även ha förekommit namnet *Tingvallälfven* (jfr *Karlstad*). Det i äldre tid vanligaste namnet är *Storälfven*. Namnet *Klarälven* eller *Klaran* är av senare ursprung och har avseende på vattnets klarhet (jfr Hofsten s. 51).

Morborsådran H *mörbrösara*. — Morbrorself Cm, Morbrors elf Cm. ∞ Klarälvens utlopp mellan Suttern (se s. 31) och Djupsundsholmarna.

Sorgforsen H-K *sörjfozan*. — Sorgforselfven Cm. ∞ Klarälvens utlopp mellan Suttern (se s. 31) och Tuvan. Anledningen till namnet är okänd (någon olyckshändelse?).

Suttersälven K *sütasælv*. — Sutterselfven Cm. ∞ Klarälvens huvudutlopp norr om Suttern och Tuvan.

Öar, holmar, grund, näs.

Alstersgrundet K *ålstasgrun*. — Alstersgrund ek. ∞ Utanför gården *Alster*.

Andholmen K *ånholmæn*. — Anholmen 1740 R 133 ek, Aneholmen En 278. ∞ F. leden är *and*, i värml. dial. *an*.

Bergholmen H *bærgholmæn*. — Bärholmen 1740 R 133 ek bek, Bergholmen 1881 R 137.

Björkholmen H *bjørkholmæn*. — Björk holmen 1740 R 133. ∞ Väster om Brygggholmen. Jfr terr. namn.

Bockskären H *böksæra*. — Bockskären ek bek, Bockskär 1881 R 137.

* Boholmen K *bøholmæn*. — Boholmen ek bek. ∞ F. leden är väl (sjö-, fiske-) *bod*.

Borgmästarholmen Kst *børmæstarholmæn*. — Staf-Holmen 1713 R 134; Borgmästareholmen ek. ∞ Nyttjanderätten till holmen torde ha utgjort en del av borgmästarens lön (meddelande av lektor K. Kärre).

Bryggsholmen H *brýgholmæn*. — Bryngels holmen 1740 R 133, Bryggsholmen ek bek. ∞ Jfr terr. namn.

Brösgårdsholmen H *brösgasholmæn*. — Brösgårdsholmarna ek, Brödgårdsholmen bek. ∞ Härledningen av f. leden är okänd.

Djupsundsholmarna H *jupsunsholmæra*. Binamn: *Nolgårdsholmarna* *no'lgasholmæra*. — Djupsundsholmen Hofsten 55, Djupsundsholmar ek bek GS. ∞ Namnet efter gården *Djupsundet*, binamnet efter hmet *Nolgård*.

Ekorrskäret K *ikæssæra*. — Ekorrskår ek.

Fiskeviksholmen H *fæskviksholmæn*. — Fiskeviks holmen 1740 R 133, Fiskeviksholmen ek bek. ∞ Utanför *Fiskeviken*.

Garpen H *gærpæn*. — Garpen ek bek GS. ∞ Namnet sammanhänger väl med sv. dial. *garp* 'trätgirig människa; storpratare m. m.' Jfr terr. namn.

Gerholmen K *jærholmæn*. — Gielholmen 1740 R 133, Gerholmen ek GS. ∞ Härledningen av f. leden är okänd.

Glofsön K *gløfsa* Glofsen. — (Glyffsefjorden omkr. 1640 Gs 64 = Glyffsen omkr. 1640 Gs 28, Glyffsen 1666 Gs 332) Glofsen 1670t. R 133, Gløfsa 1741 R 11, Glofsan Hln ek, Glofsön GS. ∞ Jfr *G.*, terr. F. leden är väl det från Sörmland och Närke kända *gløfs* 'snöslag på sjöar och kärr', eller ock det från västnorska dial. kända *glyfs*, *glufs* 'öppning'. Anledningen till namnet är oviss, särskilt som det ej säkert kan avgöras om ön eller den intill liggande delen av Väneren (jfr Gyllenius) först erhållit namn. Jfr dock *Glofsen* som namn på en udde i Stavnäs sn, Gillbergs hd, och d:o i By sn, Näs hd. Dialformen *Glofsen* är väl förkortad av *Glofsön*.

Grimmen H *grimæn*. — Grimh. 1740 R 133, Grimmen ek bek. ∞ Namnet är förkortat av äldre *Grimholmen*, där f. leden torde innehålla dial.ordet *grimma* 'smutsig strimma'. Jfr terr. namn.

Grisarna H *griseræ*. — Skage gryserne omkr. 1640 Gs 55, V., Ö. Skaggrisen ek; Takgrisarne 1772 R 133 1783 lkk. ∞ Söder om sydspetsen av Hammarön, den s. k. *Hammaröskage*.

Gudholmen, Lilla och Stora H *lèlæ, stòræ gùholmæn*. — Guholmen 1740 R 133 1881 R 137, St. Guholmen ek GS, L. Guholmen ek, Guholmarne bek. ∞ Anledningen till namnet är okänd (jfr E. Noreen, NoB 8, s. 28).

Gösskär K *jæssær*. — Gösskär ek.

Hammarön H. — Hameröön 1670t. R 133, Hammarön 1783 lkk Sve 5:404, Hammarö Sve 5:402. ∞ Se vidare terr. namn.

Jäverön K *jæværga*. — Geferön 1670t. R 133, Diefwer Ön 1741 R 11, Jäfwerön Tdt 21, Diefverön 1783 lkk, Gäfverön Bn 110, Jäfverön ek Sve 5:402, Jäfverö Sve 5:402. ∞ Se vidare terr.

Kalvholmen, Lilla och Stora Kst. — Kalfweholmen Hofsten 55, Kalfholmen 1713 lh, L^a, St. Kalfholmen 1790t. lh, L., St. Kalfholmen ek, L., St. Kalfh. GS.

Kaplansholmen Kst *kåplansholmæn*. — Prästhollmen 1713 R 134;

Kaplansholmen ek GS. ∞ Nyttjanderätten till holmen torde ha utgjort en del av "kaplanens" lön (jfr *Borgmästarholmen*).

Kattholmarna H *kütholmarna*. — Kattholmarne 1740 R 133 ek bek GS.

Kattungen H *kätoyn*. — Kattungen ek GS. ∞ Liten ö nära föreg.

Klubbarna H *kløbara*. — Klupperna 1773 Fw 21; V., Ö. Skoghalls klubben ek, V., Ö. Skoghallsklubben bek. ∞ Utanför *Skoghalls* fyr. Namnet är pl. av dial.ordet *klubb* 'klump'.

Kråkholmen K *krækholmen*. — Kråkholmen ek bek.

Lindön H *lंगा*. — Lindöen 1666 Gs 332, Lindö ek bek GS.

Långholmen, Västra och Östra H *västra lągholmarna* Västra Långholmarna. — Långholmarne ek bek GS. ∞ På västra sidan av ön. Jfr terr. namn.

Långholmen, Östra H *östra lągholmen*. — Östra Långholmen ek, Ö. Långholmen bek, Långholmen GS. ∞ På östra sidan. En av Sättersholmarna.

Milholmarna H *mılholmarna*. — N., S. Milholmen ek GS. ∞ Hör till Sättersholmarna. F. leden innehåller väl *mila*.

Månsbengtskär H *ma'nsbąysęr*. — [Månsberget ek GS.]

Märholmen H *męrholmen*. — Marholmen 1666 Gs 332, Maarön 1670t. R 133, Mär Holmen 1740 R 133 1741 R 11, Märholmen Hln 1881 R 137, Märholmen ek bek GS.

Nolgårdsholmarna se Djupsundsholmarna.

Nabben H *nęben*. — Nabben ek GS. ∞ En av Sättersholmarna.

Näthall H *nętal*. — Näthall ek GS. ∞ En av Sättersholmarna.

Orrholmen Kst *ęrholmen*. — Stoor Ohrholmen 1664 Gs 302, Ohrholmar 1666 Gs 340, L^a, St. Orrholmen 1713 lh, L^a, St. Orrholmen 1790t. lh, Stora Orrholmen 1740 R 133, St. Orrh. ek, Orrh. GS. ∞ Jfr *Tullholmen*.

Otholmen H *ętholmen*. — Ottholmen 1740 R 133, [Olholmen ek bek GS]. ∞ Härledningen av f. leden är okänd.

Revskär H *ręvsęr*. — Köja 1740 R 133 Hln; Refskären ek bek. ∞ F. leden är väl (lång)rev.

Rovan H *ręva*. ∞ En av Sättersholmarna.

Rävön H *ręvęa*. — Räffön 1666 Gs 332, Räfön 1670t. 1740 R 133 1783 lkk Hln ek bek GS.

Rödsbäck H *ręsbęk*. — Röörskär 1740 R 133, Röskär ek bek GS.

Skaggrisarna se Grisarna.

Skallholmarna H *skęlholmarna*. — Skallholmen 1740 R 133 ek. ∞ F. leden är väl *skalle* 'bart huvud'.

Skoghallsklubbar se Klubbarna.

Skärholmarna H *skęrholmarna*. — Skåholmar. 1740 R 133, L., St. Skärholmen ek, [L., St. Skärholmen GS]. ∞ F. leden är dial.ordet *skår* 'skärning'.

Storeholmen H *storho'lmän*. — Takholmen 1740 R 133; Storholmen ek bek. ∞ Utanför Takene.

Suttern H-Kst *sütän*. — Suttern 1790t. lh ek bek GS. ∞ Namnet är nog förkortat av ett *Sutterholmen*, där f. leden urspr. är fisknamnet *sutare* (urspr. 'skomakare').

Svartskär H *svåtsgr*. — Svartskär ek GS.

Svensholmen H *svänsholmän*. — Svensholmen ek bek.

Sättersholmarna *sätsholmarna* H. — Sätters Holmarne 1740 R 133, Sättersholmarna ek bek GS. ∞ Hör till Sätter.

Söö-Kidöarna H *sågojara*. — Sööklofvorna ek bek GS; (Söökojans fyr bek). ∞ Intill Ö. Söön. F. leden i *Kidön* är *kid* 'killing', säkert givet i motsättning till *Söön* (se denna). Jfr följande (i närheten av V. Söön) och *Timmerkidön* samt även *Revskären*. Namnets utveckling i dial. kan jämföras med no. *Kjøen*, uttalat *Kjøia* (se NG XVII, 26).

Söö-Kidön H *sågoja*. — Sööskären ek bek. ∞ Se föreg.

Söön, Västra och Östra H *våstra, östra sga*. — Söö öhn 1666 Gs 332, Vest., Öst. Söön 1740 R 133, Sööarna 1765 En 286, W., Ö. Söön 1783 lkk Hln V., Ö. Söö ek bek GS. ∞ F. leden är dial. ordet *sö(d)* 'bonfår'. Öarna äro enligt Ekman 1765 "tjänliga, at föda getter på".

Tattarn K *tåtan*. — Tartar Siär 1670t. R 133, [Tosterh. ek, Tosterholmen bek]. ∞ Namnet är väl förkortat av *Tattarholmen*.

Tengårdsholmen H *tengasholmän*. — Tengårdsholmen ek bek. ∞ Härledningen av f. leden är okänd.

Timmer-Kidön H. — Köya 1666 Gs 332, Kiöya 1670t. R 133; [Timmerkoja ek bek GS]. ∞ Jfr *Söö-Kidöarna*.

Tingvallaön Kst. — Thingwala Öö Hofsten 52, Tingvalla-ö 1773 Fw 12, Tingvalla ön Hln, Tingvalla ö Bm 9, Tingvallaön Bn 103. ∞ Den ö där Karlstad (se vidare detta) ligger. Nämnas ej.

Torrholmen 1, 2 H *törholmän*. — Torr holmen, Torrh. 1740 R 133, Torrh. Hln ek GS, V., Ö. Torrh. bek.

Torsholmen H *tösholmän*. — Törs holmen 1740 R 133, Tors. holmen ek bek GS. ∞ Härledningen av f. leden är okänd (jfr *Torsängen* s. 27).

Trumman H *trüma*. — Trumma 1740 R 133 Hln, Trummen ek bek GS.

Tullholmen Kst *tülholmän*. — Lille Orrholmen 1666 Gs 341, Lilla Orrhol. 1740 R 133; Tullholmen ek. ∞ Alltsedan 1600-talet och till början av 1860-talet fanns här en tullstuga ("Hammarvikstullen"; meddelande av lektor K. Kärre; se även Nygren, Carlstads historia I, 272). Jfr *Orrholmen*.

Tuvan H-Kst *tüva*. — Tufvan ek bek GS.

Vickholmsskären *vikholmsara* K. — Vukerudsskär 1740 R 133, Wickloms-skären 1773 Fw 21, Vecklofaskären ek bek GS. ∞ Härledningen av f. leden är okänd.

Vidön K *vidga*. — Widön 1670t. R 133 1783 lkk Hln Bn 111, Wyd-Öön 1740 R 133. ∞ Jfr terr.

Västerskagsholmen H *västaskagsholmæn*. — Skagensholme ek. ∞ Till V. *Skagene*.

Örsholmen Kst *ørsholmæn*. — Öörssholmen 1643 Gs 77, Öhrssholmen 1664 1665 Gs 294, 319, Örs Holmen 1740 R 133, Örsholmen En 264 Hln ek GS. ∞ Härledningen av f. leden är okänd.

Bonäsudden H *bønæsuden*. — Bonäsudd ek, Bonäs udde GS. ∞ Namnet efter *Bonäs* (under Östanås).

Fåhålan H *fæhøla*. — Fåholmsudden ek.

Hammarshammar H *håmæshamær*. — Hammars-Hammar ek. ∞ På Hammars ägor (se detta).

Hammaröskage H. — Hammerö Skage omkr. 1640 Gs 55, Hamröskage 1670t. R 133. ∞ Hammaröns sydspets. Om s. leden se *Skagene* (terr.).

Kanikenäset Kst *kánikønæsø*. — Canickenäass omkr. 1640 Gs 28, Canickenäaset 1665 Gs 325, [Kanckenäs-udden 1713 lh], Canic näset En 252, Kanikenäset ek. ∞ F. leden innehåller *kanik* 'medlem av domkapitlet'.

Långudden 2 K *långuden*. — Långudden ek.

Långviksudden K *långviksuden*. — Långviksudden ek.

Nolgårdsudden H *nølgasuden*. — Nolgårdsudde ek GS. ∞ Till *Nolgård*.

Rävudden H *rævuden*. — Räfudden ek. ∞ Nordspetsen av *Rävön*.

Sundskär K *sønser*. — Sundskär ek. ~ Nordspetsen av Jäverön, till gården *Sundet*. Har varit ö.

Tynäsudden H *tyñæsuden*. — Tye Vdden 1743 R 11, Tydje näset 1765 En 285 Bm 9, Tynäsudde ek, Tynäsudden Sve 5: 405. ∞ Till hmnet *Tye*.

Höjder.

Blodbergsbacken K *bløbærsbakæn*. — Bloberget 1770 R 18. ∞ Där rådet mellan Kroppkärr och Alster skär vägen. Anledningen till namnet är okänd.

Lamoberget Kst *læmbærja*. — Landberget omkr. 1640 Gs 28, Lamoberget 1845 Bm 5. ∞ F. leden är kanske urspr. *land*.

Tollerudsberget G *tøleræsbærja*, *tølesbærja*. — Tolleruds berget 1765 En 307, Tolleruds-berget 1773 Fw 126, Tollerudsberget Bn 140, Tollerudsberget Sve 5: 407. ∞ Norr om *Tollerud*.

Trollsjöberget G *trolsøbærja*. — Trollsjöberget ek GS Sve 5: 406. ∞ Vid *Trollsjön* (se s. 25).

Sten.

Dyvelstenen G *dýpvalsten*. — Dyfwelsten 1773 Fw 75, Dyfelsten Bn 48, Dyfelstenen Bm 11 Sve 5: 407. ∞ Enligt sägnen upprest till minne av strider mot norrmännen. F. leden är väl ordet *dýpel* 'djävul' (jfr *dýpelstrück*). Dial.ordet *dýpel* 'liten tjärn på mossmark' torde ej kunna ingå, framför allt emedan ingen tjärn finnes här.

Terränger.

Lekvall G *le'kval*. — Lekwalls-Kjarn 1766 R 16. ∞ Sumpmark och mindre vatten söder om vägen från Hynboholm till kyrkan. S. leden i namnet är *vall* 'grässlätt'.

Sörmon G-K samt Grums hd *sýrmon*, *sýrmon*. — Södermoo 1637 Wism B 3, Sörmoon omkr. 1640 Gs 41, Södermoen 1642 Gs 73, Sör Moon 1655 Gs 223, Sörmoon 1663 Gs 280, Söder moen 1670t. R 133, [Södermö 1690 Kaarb C 4 v], Södermo Hofsten 38, Sörmoen Lvg 241 1779 Fw 504 Bn 103, Sör-moen 1773 Fw 37, Sörmon En 301 glex 6: 47 GS Sve 5: 403. ∞ Skogstrakt (f. d. kronoallmänning, so S. i Nors och Segerstads socknar, Grums hd). F. leden är *sör*, dial.-form för *söder*.

Trollheden G *trø lhea*. ∞ Omkring Trollsjön.

Register till territoriella namn.

	Sid.		Sid.		Sid.
Almar	2	Fintatorp	19	Llandaholm	6
Alster	17, 21	Fiskevik	12	Jonsbol	13
Askhult	11	Forsbaga	2, 3, 8	Jonstorp	13
Aspsäter	18	Forsnor	4	Järpetan	6
Berg	2	Forsnäs	4	Jäverne	19
Bergstadh	11	Färjestad	4	Jäverön	19
Bergvik	19	Garpen	12	Karlstad	1, 17, 22
Bjelffson	22	Gerstad	4	Karlstadsrud	20
Bjällerud	2	Goterud	12	Kartåsen	22
Björkholmen	11	Glofsön	19	Kattviken	19
Blekene	2	Grava	2, 4	Kils hd.	1
Blekäng	2	Grimmen	12	Kilanda	13
Bofasterud	3	Gråberg	12	Kilene	13
Bofverud	3	Gråssbol	4	Kirwinghe	11
Bogorud	3	Gråssbolstorp	4	Kjerne	7
Bommestad	18	Gråssbolsskogen ..	4	Kjetterud	7
Bon	3	Grönäs	5	Klarafors	4
Botorp	3	Gumpetan	8	Klingerud	6
Brotorp	3	Gunnarskär	12	Klöverud	13
Bryggholmen	11	Gäfverön	19	Knappstad	19
Bryngfjorden	3	Göterstad	12	Kringlerud	6
Bråne	3	Götetorp	12	Kortåsen	22
Brånetorp	3	Hallen	20	Kronoparken	19
Bråten	11	Hallersrud	12	Krontorp	6
Bäck(en)	16	Hammar	12	Kroppkärr	19
Bärstad	11	Hammarö	11	Krutbruket	7
Börsen	16	Hedås	5	Kyronengä	11
Crontorp	6	Helltorp	13	Kärne	7
Dingelsundet	18	Henstad	19	Kärr	11
Dingelsön	18	Herrhagen	22	Kärrängen	11
Djupsundet	11	Herzöga	5	Kätterud	7
Djäverne	19	Hjerpentan	6	Laffuerbergh	13
Dye	3	Hoklande	13	Larberg	13
Edsgatan	18	Hok hulth	13	Lindenäs	14
Ekorrviken	18	Hovlanda	13	Lunden	14
Eluahärad	1	Hult	5, 13, 15	Lunna	14
Engabäck	10	Hynboholm	5	Långholmen, Västra ..	14
Eriksberg	18	Hälleberg	5	Långholmen, Östra ..	14
Eri(k)sgata(n)	18	Hälleberg(a)	5	Långsviken	20
Fantviken	18	Hälltorp	18	Långön	22
Fialstapn	21	Härtsöga	5	Löved	7
Fintan 18,	19	Ilanda	5	Lövnäs	14, 20

	Sid.		Sid.		Sid.
Marieberg	7	Smörhall	20	Trangård	9
Mossen	7	Sofiedal	8	Trangårdstorp	9
Mosserud	14	Solberg	8	Trollbäcken	6
Mölnaregården	20	Stodens	9	Trumman	16
Mölnaretorp	20	Stommen	9, 16	Träfoterud	8
Mörmon	14	Sundet	20	Tvärhult	16
Nolgård	14	Sundstad	9, 23	Tye	16
Ostnäs	16	Svenshult	15	Waaxnäs o. d.	21
Otholmen	14	Svinbäcken	20	Vidön	20
Romstad	22	Sätter	15	Viken	22
Rud	7, 14, 20	Sönnertorp	9	Woxsnes	22
Rudsberg	7	Sörmon	18	Väldalen	10
Rudskogen	7	Takene	15	Vålo	5, 10
Rådalen	5	Tetertan	7	Våxnäs	21
Rudstorp	14, 20	Tingvalla	17, 22	Wålingzuich	21
Sandbäcken	22	Tingvalla storn	21	Vålsviken	21
Sanna	7, 23	Tittertan	7	Vänsberg	10
Skaffven	15	Tjärna	6	Åsen	5
Skagene	15	Toffrydh	16	Åtorp	10, 21
Skived	8	Tolerud	9	Ångabäck	10
Skivefors	3, 8	Tolerudstorp	9	Ångeshult	15
Skivetorp	8	Tollerud	9	Öjenäs	10
Skivudden	8	Tormestad	23	Önnerud	10
Skyf(w)um	8	Torp	9, 15	Önnerudstorp	10
Skåne	8	Toverud	16	Östanäs	16
Skåre	8				